

Møtet mellom ditt og mitt

Masteroppgave i estetiske fag

Studieretning drama- og teaterkommunikasjon

Oslo, våren 2023

Leone Hjermundrud Svanes

Kandidatnummer. 606

Fakultetet for teknologi, kunst og design

Institutt for estetiske fag

OsloMet - storbyuniversitetet

OSLOMET

Sammendrag

Denne masteroppgaven henvender seg til de som jobber med, og er interessert i fortellerkunst. I denne oppgaven i Drama- og teaterkommunikasjon har det blitt undersøkt på hvilke man kan utarbeide en fortellerforestilling basert på andres personlige fortellinger. Studien belyses gjennom et hermeneutisk perspektiv, i henhold til forskerens subjektive erfaringer fra feltet. Bearbeidelsen har bestått av et utgangspunkt basert på informasjon innhentet ved bruk av intervju som metode. Studien baserer seg på mitt arbeid som forteller og forsker i møtet med andres personlige fortellinger. Dette gjelder og utvalg av materialet fra intervjuene gjennomført med informantene. Det blir drøftet om etiske problemstillinger som har oppstått underveis i forskningsprosjektet, og hvordan man kan forholde seg disse problemstillingen. Den største etiske utfordringen jeg møtte underveis ligger i problemstillingen **på hvilken måte kan jeg som forteller og forsker bearbeide andres personlige fortellinger om til en fortellerforestilling?** Fortellingene er basert på informanters autobiografiske materiale med å vokse opp som skeive i ulike deler av Norge, og med oppvekst fra ulike tiår. Dette er for å se etter ulikheter ved å vokse opp som skeiv i ulike geografiske områder i Norge, og innsikt i hvordan samfunnets holdninger har endret seg over tid knyttet til å forholde seg til den skeive befolkningen. Studien baserer seg på min prosess og mine refleksjoner i møtet med andres fortellinger. Feltdagbok blir brukt som metode for å innhente datamaterialet i prosessen rettet mot utarbeidningen av forestillingen.

Nøkkelord: Kvalitativt studie, Muntlig fortellerkunst, Intervju, Personlig fortelling, Narrativitet, Skeiv historie, Skeiv identitet, Feltdagbok, Reflekterende praktiker, Narrative inquiry, Hermeneutikk, Fortellerforestilling

Abstract

This master's thesis is aimed at those who work with and are interested in storytelling. In this master's thesis in Drama and Theater Communication, it has been investigated which ways to prepare a narrative performance based on other people's personal stories. The study is illuminated through a hermeneutic perspective, according to the researcher's subjective experiences from the field. The processing has consisted of a starting point based on information obtained using interviews as a method. The study is based on my work as a narrator and researcher in the encounter with other people's personal narratives. This also applies to the selection of the material from the interviews conducted with the informants. Ethical issues that have arisen during the research project are discussed, and how to deal with these issues. The biggest ethical challenge I encountered along the way lies in the thesis question. Which is: **how can I, as a narrator and researcher, process other people's personal stories into a storytelling performance?** The stories are based on informants' autobiographical material about growing up as queer in different parts of Norway and growing up from different decades. This is to get a perspective of differences in growing up queer in different geographical areas in Norway, and insight into how society's attitudes have changed over time related to dealing with the queer population. The study is based on my process and my reflections in the encounter with other people's stories. A field diary is used as a method to obtain the data material in the process aimed at the preparation of the performance.

Key words: Qualitative study, Oral storytelling, Interview, Personal narrative, Queer history, Queer identity, Field diary, Reflective practitioner, Hermeneutics, Storytelling performance

Takk

Først vil jeg takke informantene som har vært en del av denne prosessen. Takk for tilliten slik at jeg kunne jobbe med fortellingenesers. Uten dere hadde det ikke kunne blitt gjennomført et forskningsarbeid.

Takk til min mor, stefar og søster som har hørt meg snakke om dette prosjektet uten å helt forstå hva det har vært jeg har snakket om.

Jeg vil gi en takk til vennene mine som har hjulpet meg med foretellingsarbeidet ved å låne vekk stemmene deres til mitt bruk. Også en stor takk til min tidligere medstudent som har hjulpet meg med å høre på gjenfortelling av intervjuene og gitt meg tilbakemeldinger underveis i forestillingsprosessen.

Jeg vil takke veilederne mine Mimesis Heidi Dahsleveen og Niels Peter Underland. Takk for gode ord og tilbakemeldinger om jeg har stått stille i prosessen og ikke kommet meg noe vei.

Takk til Hanna Løvberg som har lest gjennom oppgaven min, og funnet diverse merkelige formuleringer og skriveleifs, skrivefeil.

Til slutt vil jeg takke den herlige og fine klassen min som har oppmuntrer meg når dette arbeidet ikke har virket som stort fjell i veien som man ikke kunne klatre over eller gå rundt.

Dere er gode, selv om dere ser på meg som en drittunge i ny og ne.

Innhold

1.0 Innledning.....	- 1 -
1.1 Skeiv tematikk på scenen	- 2 -
1.2 Problemstilling	- 3 -
1.3 Avgrensing og begrepsavklaring.....	- 3 -
1.4 SIKT (tidligere NSD, norsk senter for forskningsdata).....	- 4 -
1.5 Bakgrunn for prosjektet.....	- 4 -
1.6 Oppgavens struktur.....	- 6 -
2.0 Forsknings metodologier og metoder.....	- 6 -
2.1 Kvalitativ metode	- 6 -
2.2 Hermeneutikk	- 7 -
2.3 Praksisledet forskning	- 9 -
2.3.1 Den reflekterende praktiker.....	- 10 -
2.4 Narrative inquiry	- 11 -
2.5 Anvendte metoder	- 11 -
2.5.1 Intervju	- 12 -
2.5.2 Intervju som metode i oppgavens forskningsprosess	- 13 -
2.5.3 Etske situasjoner i intervjuundersøkelse	- 13 -
2.5.4 Transkribering	- 14 -
2.5.5 Feltdagbok.....	- 15 -
2.5.6 Forskerens refleksjoner	- 16 -
2.6 Datainnsamling.....	- 16 -
3.0 Teori.....	- 16 -
3.1 Muntlig fortellerkunst.....	- 16 -
3.1.1 Narrativitet.....	- 19 -
3.1.2 Minner	- 20 -
3.2 Dramaturgi.....	- 21 -
3.2.1 Den aristoteliske dramaturgien.....	- 21 -
3.2.2 Episodisk dramaturgi.....	- 22 -
3.2.3 Episk dramaturgi	- 23 -
3.3 Skeiv tematikk.....	- 23 -
3.3.1 STONEWALL-opprøret.....	- 24 -
3.3.2 80-tallet og AIDS-utbrudd.....	- 25 -
3.3.3 Skeiv norsk historie	- 27 -
3.3.4 Livsfaser og livskvalitet	- 29 -
3.4 Etikk	- 32 -
3.4.1 Seksualmoral	- 33 -

3.4.2 Sårbarhetens etikk	- 34 -
3.4.3 Oppsummering	- 34 -
4.0 Empiri.....	- 35 -
4.1 Informantene	- 35 -
4.2 Intervjuene.....	- 36 -
4.3 Bearbeiding og innhenting av datamateriale	- 36 -
4.4 Oppsummering av empiri	- 37 -
5.0 Analyse og drøfting	- 38 -
5.1 Intervjuene med informantene.....	- 38 -
5.2 Analyse og tolkning av intervjuene	- 39 -
5.3 De forskjellige fortellersituasjonene og etiske utfordringer rundt dette.....	- 41 -
5.4 Å jobbe frem mot en handling i fortellingen	- 43 -
5.4.1 Dramaturgisk analyse	- 48 -
5.5 Viktigheten av representasjon	- 49 -
6.0 Avslutning. Ikke glem deg selv!.....	- 50 -
7.0 Bibliografi	- 52 -
VEDLEGG 1: Godkjenning fra SIKT	vii
VEDLEGG 2: Samtykkeskjema.....	xi
VEDLEGG 3: Intervjuguide	xiv
VEDLEGG 4: Manus	xv
Figurer	xxix

1.0 Innledning

25. Juni 2022 følte jeg på noe jeg ikke hadde følt på en god stund. Jeg våknet opp til meldinger fra venner som sa de var trygge. Jeg forstod ikke helt hvorfor det var så mange av vennene mine som skrev dette, også venner av meg på tvers av vennegrupper. Jeg begynte å få meldinger av folk jeg ikke hadde hatt kontakt med på en stund, alle spurte om jeg var trygg. Noe hadde skjedd.



Figur 1 Skjermbilde av avisoverskrift fra 25. juni 2022 fra avisen VG (Breivik et al., 2022)

«To personer drept og 21 personer skadet i skyting Oslo natt til lørdag» (Breivik et al., 2022). Natten før Pride paraden 2022 utenfor et skeivt utested i Oslo hadde noen skutt mot gjestene på et skeivt utested i Oslo. Jeg var ikke på utestedet da skytingen skjedde, jeg kjente heller ingen som var på dette utestedet da skytingen skjedde, men fellesskapet var angrepet.

Jeg har alltid følt meg trygg i Norge som skeiv, har opplevd fordommer slik som blick fra medelever på ungdomsskolen om jeg holdt ei annen jente i hånda. Jeg vokste opp i en by hvor det fortsatt var noen med konservative kristne verdier, men de fleste har vært greie. Jeg kan ignorere blick. Angsten for at den skeive minoriteten skulle bli angrepet slik den ble den 25. juni 2022 har alltid vært noe jeg har tenkt kunne skje. Når jeg hørte om angrepet, tenkte jeg:

Jeg skulle ønske jeg ikke var skeiv

Det jeg følte 25. juni var en tanke jeg ikke hadde kjent på lenge. Siden 2016 har jeg følt meg stolt av å være skeiv. I begynnelsen av 2016 kom jeg ut av skapet til alle rundt meg, vennene mine visste dette allerede, men ikke foreldrene mine. Alle mine nærmeste aksepterte meg og støtter meg, de er stolte av meg, så jeg er stolt av dem og meg selv.

En informant uttrykte følgende om hendelsen i Oslo 25. juni:

Det verste som har skjedd med meg, er det som skjedde i sommer. Da tenkte jeg faen, jeg er homo. Det kunne vært meg og det kunne vært vennene mine.

- Informant Mika¹

Dette masterprosjektet tar for seg iscenesettelse av skeiv problematikk og refleksjon i tilknytning til dette. Prosjektet tar opp hvordan man kan lage en fortellerforestilling basert på andres fortellinger og egen fortelling med samme tema. I dette masterprosjektet er temaet å være skeiv. I den skriftlige oppgaven kommer jeg til å ha noen kapitler om skeiv historie, dette har jeg valgt å ta med i oppgaven da jeg anser det som viktig å forstå samfunnsutvikling når det gjelder syn på å være skeiv. Videre gir det en kontekstualisering til informantenes narrativer.

1.1 Skeiv tematikk på scenen

I denne oppgaven kommer jeg til å forklare og begrunne valg som har blitt gjennomført i prosessen med å bruke andres og mitt eget autobiografiske materiale til å lage en fortellerforestilling. Det vil også argumenteres for viktigheten ved å belyse skeiv tematikk gjennom fortellerkunst.

Representasjon anser jeg som en viktig del av forståelsen av min prosess og et aspekt av tematikken. Dette gjelder representasjon av ulike kjønn, etnisiteter og seksualitet. Jeg har observert at i de siste årene har ulike filmselskaper laget flere serier og filmer med et mer mangfoldig univers. Dette gjelder større representasjon og variasjon av kjønn, seksualitet og etnisiteter.

Som nevnt ovenfor har det blitt mer representasjon av ulike seksualiteter i tv-serier og på filmer de siste årene, dette kan man knytte til at dagens samfunn har blitt mer aksepterende knyttet til de med skeiv legning (Thomson, 2021). Noen spørsmål Katelyn Thomson (2021) belyser i artikkelen *An Analysis of LGBTQ+ Representation in Television and Film* er om disse representasjonene blir gjort på riktig måte (Thomson, 2021). Selv mener jeg at skeive karakterer og skeiv representasjon burde bli representert av skeive aktører. Det kan være lett å gå i stereotyper om en skal spille for eksempel en homofil karakter som en heterofil skuespiller, det har og med bakgrunn og kampen skeive har kjempet.

Gjennom oppgaven kommer jeg til å ha sitater fra feltdagbok og intervjuene med informantene, disse er markert likt som denne. Navnebruket er et pseudonym på informanten, og det kommer mer informasjon om dette i kapittel 4.1¹

1.2 Problemstilling

Masteroppgavens tittel «møtet mellom ditt og mitt» viser til mitt formål med å lage en fortellerforestilling basert på møtet mellom andres personlige fortellinger og mitt eget biografisk materiale. Dette med et fokus med temaet om å vokse opp som skeiv. Jeg hadde et ønske om å utforske hvordan jeg som forsker og kunstner kunne gjøre dette gjennom bruken av muntlig fortellerkunst. Videre vill jeg også undersøke hva slags etiske utfordringer som kunne oppstå underveis i prosessen, og finne ut av hvordan en kan løse opp i disse utfordringene. Ut ifra disse spørsmålene har problemstillingen min blitt: **på hvilken måte kan jeg som forteller og forsker bearbeide andres personlige fortellinger om til en fortellerforestilling?**

1.3 Avgrensing og begrepsavklaring

Til prosjektet har det blitt foretatt intervjuer. Informantene jeg har intervjuet har alle vært personer med skeiv seksuell legning. Informantene er alle cis-kjønnet, som vil si de føler seg til rette i kjønnet de ble tildelt ved fødsel. Jeg diskuterte med meg selv i begynnelsen av masterprosjektet om jeg skulle ta med transtematikk også. Dette endte opp med å velge vekk for det gjorde prosjektet for stort. Transkjønnede er en viktig del av den skeive bevegelsen, men i henhold til oppgavens omfang var jeg redd for å ta med denne gruppen med tanke på at den kunne blitt for stor tematikk. Jeg var også redd for å ikke gjennomføre og representere den tematikken på «riktig» måte i og med at jeg er en cis-kvinne, og ikke har erfaring med å gå gjennom kjønnsbekreftende behandling eller sosialt bytte av kjønn.

I dette studiet har jeg intervjuet tre informanter for å bruke deres personlige erfaringer, og mine egne erfaringer til å lage ett manus og fortellerforestilling basert på deres fortellinger. Disse informantene blir referert til under pseudonymer i oppgaven for å beholde deres anonymitet. Disse pseudonymene er Pil 19 år, Mika 32 år og Iben 68 år.

For at oppgaven ikke skulle bli for stor har jeg fokusert på prosessen ved å arbeide mot en forestilling i møtet med informantenes og mitt eget autobiografiske materiale. Datamaterialet som blir analysert baserer seg på feltnotater i en feltdagbok. Disse notatene kommer fra egne refleksjoner i prosessen, diskusjoner med en tidligere medstudent og tilbakemeldinger fra publikum som har vært til stede ved gjennomførte prøveforestillinger.

Det har og foregått et samarbeid med en tidligere medstudent, som kommer til å bli referert til som TMS videre i denne oppgaven. Dette samarbeidet har foregått for å kunne få en annens perspektiv på prosessen og ikke bli blind på eget arbeid.

Et ord jeg bruker jevnlig i oppgaven i oppgaven, dette blir brukt som et paraplybegrep for alle i LGBT+ gruppen.

I oppgaven blir det også brukt begrepet «personlig fortelling», mer spesifikt «min egen personlige fortelling» og «andres personlige fortellinger». Hva jeg mener med min egen personlige fortelling er fortelling fra mitt eget liv. Med andres personlige fortellinger er det andres opplevde erfaringer og minner det blir ment.

1.4 SIKT (tidligere NSD, norsk senter for forskningsdata)

Dette forskningsprosjektet er gjennomført i henhold til Siktets retningslinjer, det er også godkjent av sikt med referansenummer 601023. Alle informantene var over 18 år og kunne selv gi samtykke til å være informant i dette forskningsprosjektet. Jeg foretok ett intervju med hver informant, disse intervjuene ble spilt inn på lydopptak og senere transkribert til tekst. I forkant av intervjuene fikk informantene intervjuguiden sendt til dem og en kort beskrivelse av hva prosjektet skulle handle om. Godkjenningen av prosjektet fra SIKT er vedlagt som VEDLEGG 1. Samtykkeskjemaet er vedlagt som VEDLEGG 2.

Informantene har vært få, tre stykker, i tillegg til meg selv. Dette kan man først se på som en svakhet ved at jeg har brukt så få informanter, på grunn av at det kan ha gitt meg lite og mindre variert informasjon om hvordan det kan ha vært og vokst opp på de ulike stedene i Norge, og i de ulike tiårene. Jeg velger derimot å se på det som en styrke. Ved å ha tre informanter har jeg kunnet bearbeidet deres fortellinger på grundigere vis enn om jeg hadde hatt flere informanter. Slik har jeg kunnet latt deres fortellinger inspirere meg videre med mitt arbeid i dette masterprosjektet.

1.5 Bakgrunn for prosjektet

Denne representasjonen nevnt ovenfor er grunnen til at jeg har vist meg som skeiv kvinne i denne fortellerforestillingen. Snakket om mine opplevelser med å vokse opp som skeiv og andres opplevelser med å vokse opp som skeiv. Målgruppen til forestillingen er barn og ungdommer i alderen 12 til 14 år. Jeg har valgt denne målgruppen til forestillingen på grunnlag av at dette er da de begynner i puberteten, og kan ha spørsmål knyttet til seg selv og egen seksualitet. Dette er da jeg selv begynte å sette spørsmål ved egen seksualitet.

Jeg mener at det er viktig å vite hva andre har kjempet for før en selv. Dette spesifikt til skeiv aktivisme i denne oppgaven. Uvissheten av å ikke vite hva skeive aktivister har jobbet med i det skeive miljøet kommer fram i NRK-serien SKAM sesong tre episode fem. I denne episoden sier karakteren Isak til karakteren Eskild at han holder på med en gutt ved navn

Even. Dette er første gangen dette blir sagt til en annen person som ikke er noen av de involverte. Eskild er også skeiv og allerede ute av skapet. De har en dialog som jeg har valgt å ta med her. Det Isak sier er markert med I, og det Eskild sier er markert med E.

I: Det betyr ikke at jeg er homo da

E: Nei, det spiller vel ingen rolle det. Det viktigste er at du har funnet en som du liker.

I: Det er ikke noe galt i å være homo, det bare er, jeg er ikke sånn «homo» homo da.

E: Okei. Hvordan da?

I: Nei sånn som deg.

E: Okei... hvordan er det jeg er?

I: Du skjønner hva jeg mener. At du snakker høyt om å suge kuk, og Kim Kardashian, og lavendelduft

E: ...

I: Jeg respekterer fullt at du tar den homopakka hele veien, men det er bare at jeg er ikke sånn.

E: Altså det er ikke noen homopakke jeg velger å kjøre ut. Jeg prøver bare å være meg selv liksom Isak.

I: Ja, du, herregud. Jeg skjønner jo det. Jeg mente ikke å. Selvfølgelig er du helt deg selv. Det jeg mener da er at alle skal forbinde det å være homo med å være sånn da, og det er litt kipt. For de som ikke er det. For det er ikke sånn at jeg kommer til å gå med maskara, tights og gå i gaypride bare for at jeg liker Even.

E: Okei, da må jeg fortelle deg en ting med de folka du ikke vil assosieres med Isak. De som har tatt på seg tights og maskara og godt ut og slåss for retten for å være de de er. Det er folk som har stått i hets og hat, som har blitt banket opp og drept. Det er ikke fordi de ikke har så sykt lyst til å være annerledes, men fordi de heller vil dø enn å late som de er noe de ikke er. Akkurat det Isak kreves mot på ett helt annet nivå enn de fleste mennesker skjønner. Og jeg synes at før du har tatt den kampen selv, før du har turt og stått for den du er så skal du være jævlig forsiktig med å snakke, og heve deg over gaypride. (Moe & Eggesbø, 2016).

Denne dialogen har jeg valgt å ta med av flere grunner. Dialogen viser tryggheten med å kunne si en er skeiv til en annen som er skeiv. Dette ønske om å finne et felleskap som blir

sagt i samtalene med informantene mine. Videre tar dialogen opp viktigheten av representasjon av skeive i media på den måten at Isak ser på som homofile mer som stereotypien som har blitt representert tidligere, som han ser det «å gå med maskara, tights og i gaypride». Til slutt tar Eskild og nevner den skeive aktivismen, og hva som har blitt gjort for at skeive kan ha rettigheter som å kunne gifte seg i dag.

Jeg er enig i mye av det karakteren Eskild sier. Mange av de samme poengene er hvorfor jeg har ønsket å forske og lage denne fortellerforestillingen om skeive liv. Eskild trekker fram poenger og forklarer Isak som «nylig homofil» hvor disse menneskene han virker som han ser har vært gjennom for at Isak i dag skal kunne få lov til å være seg selv. Det jeg er uenig med Eskild med er at han ser ned på Isak. Isak føler seg ikke som en stereotypisk homofil mann og sier at han ikke vil assosieres med «såanne» skeive. Slik jeg tolker dialogen virker det som at Isak sliter med internalisert homofobi. Han har nettopp sagt til en annen person at han er forelsket og holder på med karakteren Even og ikke helt forstått hva og hvordan han kan håndtere dette på best mulig måte.

1.6 Oppgavens struktur

I neste kapittel vil jeg ta for meg de vitenskapelige ståstedene jeg har plassert meg i for å kunne belyse hva slags metodologier og metoder jeg har brukt for å gjennomføre masterprosjektet og belyse problemstillingen. Videre i oppgaven utdyper jeg meg om muntlig fortellerkunst, dramaturgi, sentrale skeive hendelsen, skeiv norsk historie og etikk. Deretter kommer empirien, analysen og drøftingen av empirien, og til slutt kommer avslutningen.

2.0 Forsknings metodologier og metoder

I dette kapitlet har jeg tatt for meg studiens metodiske tilnærming. Jeg vil først komme inn på kvalitativ metode, før jeg går inn i metodologier og metoder som jeg har anvendt for og passe til mitt prosjekt på mest relevant måte.

2.1 Kvalitativ metode

Et forskningsprosjekts mål er å finne ut av svaret på noe man er forundret over. Dette kan være noe man ønsker å finne mer eller ny kunnskap om. Noe man lar seg provoseres av eller lignende. I det man rigger et forskningsdesign, må man som forsker gjøre noen valg for å finne ut av hva slags metoder som egner seg best for å finne kunnskapen en som forsker søker etter. Dette gjøres enten ved bruk av kvalitativ metode eller kvantitativ metode. Forskjellen på de ulike metodene ligger i metoden forskeren samler inn informasjonen som skal forskes på. I

dette forskningsarbeidet har jeg valgt å benytte meg av kvalitativ metode. Dette har kommet naturlig på grunnlag av at jeg som forsker har brukt intervju som en metode for å få samlet informasjon som skal bli tolket og analysert, dette kjennetegnes bruket av kvalitative metoder (Næss & Pettersen, 2017, s. 16). Videre søker jeg ikke et svar på en hypotese, men ønsket økt kunnskap om det usagte. Det som er vanskelig, provoserer meg og lignende.

Med kvalitativ metode som utgangspunkt samles det inn informasjon ved bruk av for eksempel observasjonsstudier, intervjustudier så vel som tekstanalyser (Skilbrei, 2019, s. 13 & 14). Denne måten å samle informasjon på gjør at det kan være variasjon i gjennomførelsen. I den kvalitative metoden kan forskeren være deltagende i varierende grad fra en som observerer andre som arbeider med prosjektet, eller en kan deltagende observatør, med andre ord en som observerer som også er en del av arbeidet med prosjektet. Noe annet som kan variere er intervjuene som gjennomføres i forskningsarbeidet. Dette kommer av hvor stor grad en som forsker eller intervjuer er involvert i intervjuene som blir gjennomført. Det som også kan være med på at det kan være variasjon i gjennomførelsen av intervjuene er om det blir gjennomført et formelt intervju eller uformelt intervju, det er også bli foretatt intervju med enkeltpersoner eller i grupper (Skilbrei, 2019, s. 14). Kvalitative metoder prøver å forstå et fenomen så vel som forskerens perspektiv på fenomenet som skal undersøkes. Dette gjennom tolkning og refleksjon av ulike typer data som nevnt tidligere (Næss & Pettersen, 2017, s. 16). En av fordelene med kvalitativ metode er at det er mulig å få fordypende svar på hvorfor ting skjer, dette ved at forskeren forsøker å forstå hvordan informantene eller folk generelt opplever en spesifikk situasjon (Næss & Pettersen, 2017, s. 16).

Valget av hvilken metode en bruker i ett forskningsprosjekt handler om hva som egner seg best for prosjektet. I dette prosjektet har det blitt tatt utgangspunkt i kvalitativ metode, på grunnlag av gjennomførelse av intervju med en liten informantgruppe på tre mennesker. Jeg bruker også egne notater som data materiale. Forskningsprosjekter som bruker kvalitative metoder som inngang har ikke et mål å finne et fasitsvar på det det forskes om. Bruken av kvalitativ metode er for å tolke og analysere datamateriale slik at forskeren kan prøve å tenke hvorfor datamaterialet er slik de er.

2.2 Hermeneutikk

Med tanke på at det er brukt kvalitativ metode som inngang i dette forskningsprosjektet har jeg sett det naturlig å bruke hermeneutikk som metodologi for å forske på datamateriale og funn i arbeidet. Ordet hermeneutikk er opprinnelig fra det greske språket og ordet

hermeneuein. Hermeneuein har tre hoved betydninger, og de er å uttrykke (det vil si å utsi og snakke), å utlegge (fortolke og forklare) og å oversette (Krogh, 2017, s. 12). Videre kan hermeneutikken sees på som læren å tolke og forstå. I dag er hermeneutikken knyttet til humaniora, åndsvitenskap eller humanistiske fag. Opprinnelig kommer hermeneutikken fra jus og teologi (Krogh, 2017, s. 10). Hermeneutikken er å tolke og forstå, bruken av hermeneutikken i dette masterarbeidet er for å tolke og analysere datamaterialet og intervjuene som har blitt gjennomført tilknyttet dette masterprosjektet.

Fortolkningsteoriene har røtter i antikken, men ble utviklet videre gjennom kristendommen som en hjelp for å tolke bibelen. En av de første viktige bidragene knyttet til fortolkningsgrunn i kristen tro var fra Origenes (185-254 etter Kristus) (Krogh, 2017, s. 14 & 15). Hans teori var at det finnes tre lag av mening i bibelen, og tre ulike måter å lese bibelen på. Disse kalte han for den bokstavelige, den sjelelige og den mystiske lese måten (Krogh, 2017, s. 15). Da middelalderen kom utviklet dette systemet seg videre til å bli fire ulike måter å lese bibelen på, den bokstavelige, den allegoriske, den moralske og den anagogiske (Krogh, 2017, s. 16). Videre skriver Thomas Krogh (2017) i *Hermenutikk om å forstå og fortolke* at disse typene å lese på ikke kan anvendes ut fra hva en tenker selv som leser. På grunn av den kristne troen, og hermeneutikkens tilknytning som verktøy for å tolke Bibelen ble det oppfattet at alt som sto i Bibelen bare kunne forstås i samhold med Gud, Guds barn og Den hellige ånd (Krogh, 2017, s. 16). Dette systemet er ikke brukt i dag, men poenget med at det finnes ulike måter å lese en tekst på kan man tenke er viktig den dag i dag også. Ved å lese en tekst med ulik inngang fra gang til gang en leser teksten er det muligens mulig å forstå teksten bedre. Da har man som leser ulike tolkningsreferanser på teksten.

Hermeneutikk er kunsten å forstå, ikke forklaringen av forståelsen (Lægreid & Skorgen, 2010, s. 37). I boken *vitenskapsteori for nybegynnere* tar Torstein Thurén (2020) opp at en må gå til psykologien for å forstå tolkningslære. En må være bevisst på hva slags erfaringer og hvor en kommer fra når en skal tolke (Thurén, 2020, s. 106 & 107). Slik en kan forstå dette er for eksempel at en med nordisk bakgrunn og familie hadde tolket en tekst annerledes enn en med afrikansk bakgrunn og familie. Thurén (2020) forklarer at dette er på grunn av at de to familiene kommer fra forskjellige kulturer, det er med på å gi ulikt grunnlag for hva slags holdninger og opplevelser en har (Thurén, 2020, s. 107). Dette er noe man som forsker burde være bevisst på i eget arbeid og tolkninger. Når en skal tolke noe, er det viktig å sette seg inn i det som skal tolkes. Som nevnt ovenfor kan to forskjellige mennesker fra ulike kulturer tolke

samme utgangspunkt på forskjellige måter. Det kan skje misforståelser i tolkningen og ende opp med å misforstå konteksten (Thurén, 2020, s. 107 & 108).

Thurén (2020) skriver at i psykologien finnes det projeksjon, dette er når en person ubevisst gir andre personer sine egne egenskaper. (Thurén, 2020, s. 108). Ett eksempel på hvordan en kan forstå projeksjon er at om en selv har en dårlig dag så er det lettere å tenke at andre er triste og har en dårlig dag de også. Projisering er i utgangspunktet ufarlig, det går på antagelser uten refleksjon (Thurén, 2020, s. 107). Så som forsker burde en være bevisst på egne følelser slik en ikke legger til informasjon som ikke er en del av kunnskap man har samlet opp. Tolkning er vanskelig. Som forsker vet man ikke om det man tolker er riktig eller ikke. Minner og følelser har man ufrivillig med seg når en skal tolke. Disse minnene og følelsene er ikke subjektive, de avhenger av seg selv som opplever i øyeblikket og hva en har opplevd tidligere (Thurén, 2020, s. 107).

Oppsummert så er hermeneutikken er bygget opp på empiri, logikk og innlevelse. En skal prøve å forstå og forklare ved hjelp av hermeneutikken. Det kan være viktig å ta i bruk hermeneutikkens tolkningslære når en skal prøve å forstå mennesker eller menneskelige handlinger og resultatet av disse handlingene. Tolkninger er individuelle og sjeldent tolker to personer ett verk helt likt. Dette på grunn av tolkerens egne vurderinger, forståelse og konteksten tolkeren ser verket i (Thurén, 2020, s. 113).

2.3 Praksisledet forskning

I dette prosjektet har det blitt gjennomført forskning som har bestått av å være praksisledet. I dette prosjektet har jeg forsket gjennom og med praksisen og bearbeidingen mot en muntlig fortellerforestilling, og det blir refleksjonen av gjennom dette som legger grunnlaget for min tolkning av arbeidet i prosessen.

Hazel Smith og Roger T. Dean (2009) skriver i *Practice-led Research, Research-led Practice in the Creative Arts* at praksisledet forskning ofte refererer til to ideer i denne formen for forskning. Disse to typene blir ofte brukt i samhold til hverandre. Den første er å bruke kreativt arbeid som en form for å forske. Når en som kunstner arbeider praktisk kan man erfare nye oppdagelser med arbeidet, og dette blir forskningen. Den andre er prosessen ved å lage kunst, men at prosessen blir gjennomført av en person med spesialkunnskap på et felt, som kan føre til nye perspektiver og ideer. Det blir disse perspektivene som er forskningen (Smith & Dean, 2009, s. 5). Slik jeg forstår disse er at de er i utgangspunktet veldig like i hvordan forskningen blir funnet, men at gjennomføringen er forskjellig i form av hva slags

kunnskap forskeren har. Den første går ønsker å fremheve den kreative prosessen, mens den andre vil forsterke refleksjonene som kan oppstå underveis (Smith & Dean, 2009, s. 5).

I samme bok skriver Graeme Sullivan (2009) at praksisledet forskning kan brukes for å finne ny informasjon om visuell kunst. Noen diskuterer om denne kunnskapen kommer fra kunsten selv, eller om den kommer fra den som observerer kunsten. Sullivan (2009) trekker frem forsker Browns tanker om dette. Slik Brown ser det er kunstverket, den som observerer og miljøet rundt med på å påvirke for å oppnå ny kunnskap (Sullivan, 2009, s. 47). Selv tenker jeg at man kan se på tolkningen av kunsten som et samarbeid mellom kunst og observatør. Det er noe fint med at en begivenhet kan gjøre slik at forskjellige mennesker kan tolke samme verk individuelt.

I praksisledet forskning kan et viktig verktøy for forskningen være bruk av feltdagbok. Bruken av feltdagboken kan være med på å hjelpe og analysere egne refleksjoner fra den gjennomførte praksisen. Dette kommer jeg mer inn på senere i et eget delkapittel om feltdagbok.

2.3.1 Den reflekterende praktiker

Med tanke på at det blir gjennomført praksisledet ser jeg på det som naturlig å være en reflekterende praktiker i dette masterprosjektet. Gjennomgående i mitt prosjekt har jeg som sagt ovenfor notert underveis for å reflektere over min egen praksis. Erfaringene og refleksjonene mine er med på å styrke min egen praksis og utviklingen av forestillingen.

Jonathan Neelands (2006) skriver i kapitlet sitt i boken *Research methodologies for drama education* «The reflective practitioner dwells in the room before and after the researcher is privy to their practice» (Neelands, 2006, s. 18). Med andre ord kan man si at den reflekterende praktiker er noen som velger å reflektere over eget arbeid både før og etter arbeidet skal vises frem til noen. Videre skriver Neelands (2006) At den reflekterende praktiker går gjennom en kontinuerlig prosess med fokus på personlig og profesjonell utvikling av ens individuelle praksis. Så reflekterende praktiker ønsker man å forstå egne opplevelser, inntrykk og reaksjoner i møte med egen praksis, for å og så reflektere og hva disse refleksjonene (Neelands, 2006, s. 17). Å reflektere over egen praksis er noe jeg har sett som aktuelt gjennom hele prosessen. Dette med tanke på det etiske ansvaret av å videreformidle andres personlige fortellinger og hvordan det skulle bli gjennomført.

2.4 Narrative inquiry

Hermeneutikk er den overordnede forståelsehorisonten – over til forskningsmetoden/e. Narrative inquiry har utviklet seg fra litteraturen til flere forskjellige praksiser. Akademikere har tilpasset metoden slik at den egner seg gunstig til de ulike praksisene. Narrativer kan bli forstått som fortellinger med hendelser i kronologisk rekkefølge og en form for forklaring. Narrative opplevelser er også viktige for de kan innebære en endring i seg selv (Wells, 2011, s. 6). Med andre ord kan en endring i en fortelling være at det blir fortalt om en utfordring en må overvinne. Hvordan de klarer å gjennomføre utfordringen fører til en endring i personen.

For å definere hva narrative inquiry er har Vera Caine, Andrew Estefan og D. J Clandinin (2019) tatt utgangspunkt i hva Clandinin og Connelly har definert det som i artikkelen *Narrative inquiry*. Her defineres det som en måte å forstå opplevelser på. I narrative inquiry er opplevelser forstått som ulike fortellinger. Menneskers liv er bygget opp av personlige, sosiale, profesjonelle og lignende fortellinger rundt en selv, og disse fortellingene gjør slik at man får en narrativ identitet (Caine et al., 2019, s. 2 & 3).

En misforståelse knyttet til narrative inquiry er at det er en studie om folks personlige opplevelser, uten å sette det i sammenheng med den sosiale, politiske eller kulturelle konteksten. Narrative inquiry går ut på personers egne personlige opplevelser, men også at disse opplevelsene ikke finnes uten kontekst. Den er formet av flere ulike kontekster knyttet til personen. Med andre ord enhver person lager sin egen oppfatning av hva som skjer rundt seg i sammenheng med tidligere opplevelser som har skjedd med personen selv, slik tar personen utgangspunkt i disse opplevde opplevelsene for å lage et verdensbilde slik den enkeltpersonen ser verdenen (Caine et al., 2019, s. 4 & 5).

Narrative inquiry er brukt som metode i denne oppgaven for å lage et grunnlag for å gjøre slik at jeg kunne forstå meg på andres perspektiver og opplevelser med å vokse opp som skeiv. Det blir informantenes personlig fortellinger, altså opplevelser som skal bli analysert. I analyseringen ser jeg etter gjentakelser eller lignende opplevelser informantene har valgt og delt med meg.

2.5 Anvendte metoder

I dette delkapittelet legger jeg frem hvilke metoder det har blitt brukt for å gjennomføre dette masterprosjektet. Metodene brukt i dette masterprosjektet for å samle inn datamateriale er intervju og feltdagbok. Intervjuet er brukt for å kunne få flere personers opplevelser med å være skeiv. Dette på bakgrunn av at jeg lenge hadde et ønske om å lage en fortellerforestilling

med skeiv tematikk, men ville ha flere personers stemmer og opplevelser eller perspektiver med i forestillingen. Feltdagboken er brukt for å kunne gå tilbake og se over tanker som har blitt gjort underveis i prosjektet.

2.5.1 Intervju

I dette prosjektet har det blitt tatt i bruk intervju som metode. Grunnlaget for dette var å intervju andre skeive mennesker fra ulike steder i Norge, og med oppvekst fra ulike tiår. Disse intervjuene skulle bli bearbeidet til en fortellerfortellerforestilling. Ønsket med fortellerforestillingen var å lage en autentisk skeiv fortellerforestilling basert på andres personlige fortellinger fra ulike steder i Norge og ulike oppveksthistorier fra forskjellige tiår. Dette i håp om å belyse endringene som har skjedd i Norge de siste 50 årene, og samtidig vise de stedene i Norge hvor konservative holdninger fortsatt finnes i større grad enn i for eksempel storbyene som Oslo og Bergen. Jeg har valgt å sammenslå intervjutypene det semistrukturerte livsverden intervjuet og det narrative intervjuet. I denne studien har det blitt lagt størst vekt på det narrative intervjuet på grunn av ønsket om å bruke andres fortellinger, altså narrativer til å lage en fortellerforestilling.

Intervju som forskningsmetode kan man se på som et samarbeidsprosjekt mellom intervjuer og intervjuobjektet (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 36). Intervjueren og intervjuobjektet arbeider sammen ved å ha en samtale som fører til kunnskap om det det blir pratet om (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 36). Robert Weiss skrev i boken sin *Learning from Strangers: The Art and Method of Qualitative Interview Studies* at kvalitative intervjuer kan gi oss tilgang til andre folks observasjoner (Skilbrei, 2019, s. 65).

Det semistrukturerte intervjuet er ikke en åpen samtale, men heller ikke en lukket spørreskjemasamtale. I intervjuet tar man utgangspunkt i en intervjuguide, men denne guiden trenger ikke bli følgt slavisk, og kan heller sirkle litt rundt bestemte temaer forskeren ønsker å få svar på (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 46). Intervjuet skiller seg fra andre dagligdagse samtaler ved at intervjuet har et mål det ønsker å oppnå. Dette målet er å finne informasjon som kan bidra til ny kunnskap, derfor burde intervjueren ha i bruk intervjuguide for å ikke miste målet med intervjuet (Skilbrei, 2019, s. 65). I gjennomførelsen av intervjuet kan det for informanten virke som en vanlig samtale, mens forskeren er bevisst på hva den ønsker å få ut av intervjuet (Skilbrei, 2019, s. 65). I dette masterprosjektet har det blitt foretatt et semistrukturert livsverden intervju. Denne typen intervju blir brukt i utgangspunktet når formålet er å få informasjon fra informanten om hvordan de opplever det dagligdagse livet (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 46). Gjennom det semistrukturerte livsverden intervjuet ønsker

man å få kunnskap om sentrale temaer til informantens livsverden. For å etterpå tolke svarene som ble gitt (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 47).

Det narrative intervjuet fokuserer på historiene som blir fortalt av intervjupersonen. Historiene kan dukke opp spontant under intervjuet, eller komme fremkalt fra intervjueren. Intervjueren i et narrativt intervju kan jobbe slik at de spør direkte om fortellinger fra intervjuobjektet, da er det viktig at intervjueren lytter, holder seg fra å avbryte, stiller oppklarende spørsmål underveis og forsøker å hjelpe den intervjuede å fortsette fortellingen deres (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 182 & 184).

2.5.2 Intervju som metode i oppgavens forskningsprosess

Intervjuene ble foretatt i forkant av arbeidet med forestillingen. Intervjuene har blitt brukt til materiale for å lage en forestilling. Disse intervjuene har jeg valgt som nevnt i tidligere å se på en form en sammenslåing av det semistrukturerte livsverden intervjuet og det narrative intervjuet. Dette har jeg valgt på grunn av mine formål med intervjuet kan knyttes mot begge intervju formene. Jeg som forsker og intervjuer ønsker informasjon fra informantene om hvordan de opplevde sin livsverden ved å høre på dem fortelle om opplevelser de har hatt tidligere med tanke på deres skeive identitet. Intervjuer kan blir brukt i forskningsprosjekt for å blant annet dele kunnskap om fortiden gjennom informantens opplevelser og ord. Det kan handle om framtiden, informantens ønsker og planer framover, eller nåtiden og situasjonen informant er i den dag i dag (Skilbrei, 2019, s. 65). I mitt forskningsprosjekt har det vært mest relevant å få svar på fortid og nåtid fra informantene. Hvordan hadde de det før, og hvordan de har det nå.

2.5.3 Etske situasjoner i intervjuundersøkelse

I dette prosjektet har det blitt foretatt intervjuer, med formål om å høre livsfortellinger knyttet til å være skeiv og lage en fortellerforestilling. Ved å gjøre dette kan en møte etske problemstillinger, som Steinar Kvale og Svend Brinkmann (2019) skriver om. De trekker fram syv forskningsstadier ved de etske problemstillingene.

1. Tematisering. Denne fasen har som mål å finne et formål med undersøkelsen. Hva er det du som forsker lurer på, og er ute etter å finne svar på.
2. Planlegging. Planlegg studien før du gjennomfører intervjuet, prøv å planlegg hvordan du skal få den informasjonen du ønsker å få ut av intervjuet.

3. Intervjusituasjonen. Gjennomfør intervjuet slik en har satt det opp i intervjuguiden, men også ta hensyn til intervjuets medmenneskelige realisjon.

4. Transkribering. Gjør klart intervju materialet for analysering, dette som transkribering fra intervju til tekst.

5. Analysering. Analysering på grunnlag av formålet for undersøkelsen og i samsvar med undersøkelsens natur.

6. Verifisering. Undersøk funnene fra intervjuet generaliserbarhet, pålitelighet og validitet. Dette skal vise hvor pålitelig funnene er.

7. Rapportering. Her skal funnene fra undersøkelsen og metodebruken legges fram i en form som overholder vitenskapelige kriterier. (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 97 & 137).

Disse syv forskningsstadiene skal være med for at forskeren kan tenke på forhånd gjennom etiske dilemmaer som kan oppstå underveis i et intervjuprosjekt. Om forskeren tenker igjennom de mulige moralske spørsmålene så får forskeren på forhånd anledning til å tilpasse intervjuguiden og spørsmålene i den slik at det ikke oppstår etiske problemer i gjennomføringen av prosjektet (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 98). I intervjuguiden brukt i dette prosjektet er det spørsmål som kan gjøre slik at informanten snakker om vanskelige hendelser hen har. Disse temaene kan være vanskelige for meg som forteller å formilde vildere Jeg har følt på et ansvar som forteller på hvordan det skal bli fortalt videre på hva jeg har sett på som mest forsvarlig måte.

2.5.4 Transkribering

Etter gjennomført intervju skal den muntlige samtalen bli omgjort til tekst. Da gjennomføres det en transkribering, og transkribering betyr å transformere (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 205). Med andre ord kan man si det er å endre noe fra en form til en ny form. Dette kan bli gjort på flere ulike måter, det er mulig å stole på sin egen hukommelse, man kan notere eller bruke lydopptak, for å så skrive om det som blir sagt i lydopptaket om til tekst. Intervjuene gjennomført i dette masterprosjektet ble tatt opp på lydopptak ved bruk av en diktafon, for så å høre på disse samtalene og skrive ned intervjuet på en datamaskin.

Når det blir foretatt et intervju er det et sosialt samspill, intervjueren og informanten er i et sosialt lag hvor det blir brukt kroppsspråk og ulike stemmeleier i samtalen. Når dette blir omgjort til tekst er det mulig å miste litt av konteksten av intervjuet, spesielt er det vanskelig å omgjøre ironi til tekst. Transkripsjonen kan gjøre at disse faktene mistes og gjør at

transkripsjonen kan være svekkede, dekontekstualiserte gjengivelser av intervjuavtalene som kan være en ulempe (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 205) Mens fordelene av å transkribere intervjuer er at samtalen blir strukturerte og bedre egnet for å kunne analyseres (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 206).

De transkriberte intervjuene ble omgjort til den sceniske teksten som var mitt manus i fortellerforestillingen. Det er mulig å si at intervjuene ble på nytt transkribert til deler som ble brukt i fortellerforestillingen, men at det kan ha blitt endret på formuleringer eller rekkefølge på hvordan samtalen gikk. Manuser blir også ofte redigert underveis, noe som stemmer med mitt manus også. Som vil si at intervjuene i det ferdige produktet kan ha blitt endret en del fra den første transkriberingen.

2.5.5 Feltdagbok

I masterprosjektet har det blitt ført feltnotater i en feltdagbok. Dette har jeg gjort med et ønske om å se på egne notater underveis i prosessen, og for å kunne reflektere over egne valg som har blitt gjort. Det ble skrevet feltnotater etter hvert intervju med informantene og underveis med bearbeidingen til forestillingen. Notatene etter intervjuene inneholdt kort hva det var snakket om, og sitater fra informanten om det var noe spesielt de sa som gjorde inntrykk på meg.

Ved å skrive feltnotater blir erfaringene man har gjort som forsker i forskningsfeltet overført til tekst. Notatene er med på å gjøre slik at man husker det man har erfart, og de gjør det mulige slik at man kan bearbeide erfaringer underveis (Thagaard, 2018, s. 84). Det er ikke mulig å rapportere alt, det blir for omfattende. Så når man noterer må man ta med de temaene en velger å se på som viktigst. Når man skriver notater, har man begynt å analysere. Man burde prøve å skrive ned reaksjoner på situasjoner som oppstår uventet, disse notatene kan være med på å gi et utgangspunkt på hvordan en tolker notatene videre (Thagaard, 2018, s. 84 & 85).

Det har også blitt gjennomført prøveforestilling foran publikum. Disse forestillingene ble fremført mellom 05. desember 2022 og 15. desember 2022. Etter hver forestilling spurte jeg publikum om de hadde noen tilbakemeldinger. Disse tilbakemeldingene ble skrevet ned i feltdagboken, slik at jeg også kunne bruke andres refleksjoner til å bearbeide fortelle forestillingen videre.

2.5.6 Forskerens refleksjoner

Feltdagboken ble brukt for å notere ned egne refleksjoner og erfaringer, spesielt i arbeidet mot selve forestillingen. I feltdagboken ble det notert ned hva jeg jobbet med, tanker underveis i prosessen, valg som ble tatt og refleksjonene rundt disse valgene. Refleksjonene kommer fra det praktiske arbeidet, som også har vært med på å utvikle arbeidet videre. Ved å bruke feltdagboken aktivt har jeg hatt muligheten til å se på tanker fra starten av prosjektet og sett hvordan disse tankene og ideene har utviklet seg og endret seg videre. Feltdagboken har vært en viktig del av prosessen slik at jeg har hatt mulighet til å se på egne refleksjoner fra bearbeidningen av fortellerforestillingen til et ferdig produkt.

2.6 Datainnsamling

For å undersøke studiets problemstilling har det blitt brukt intervju og feltdagbok som datainnsamlingsmetode, disse intervjuene har ligge til grunn for min videre bearbeidning til og gjøre disse om til en forestilling. Utenom mitt arbeid med intervjuene har datainnsamlingen som ble gjennomført basert seg på egne notater av egne refleksjoner, egne notater fra samarbeid med tidligere medstudent og egne notater med tilbakemeldinger fra publikum som var til stede ved prøveforestillinger som ble gjennomført mellom 05.12.22 til 15.12.22. Det er mine egne refleksjoner som har veid tyngst i mitt arbeid, men ved bruk av tilbakemeldinger fra andre har jeg kunnet bruke disse kommentarene for å ikke bli blind på eget arbeid, og egen prosess. Disse kommentarene har og vært med på å hjelpe meg se hva som blir formidlet i forestillingen.

3.0 Teori

I dette kapittelet har jeg samlet teori jeg har sett på som aktuelt for dette forskningsprosjektet. Valget av teori har gått ut på relevant informasjon knyttet til skeiv historie i Norge, muntlig fortellerkunst og det narrative, ulike dramaturgiske former jeg har sett det ferdige produktet som er forestillingen min har følget og performativet.

3.1 Muntlig fortellerkunst

Å definere muntlig fortellerkunst kan være vanskelig, fordi det er en del av det dagligdagse språket vårt. Mennesker forteller fortellinger hele tiden til hverandre, om hva en gjorde dagen før, en morsom historie der en endte opp med å dumme seg selv ut litt. Så hva er igjen for å kunne definere muntlig fortellerkunst som kunstnerisk arbeid? Dramaturgien kan være med på å skille muntlig fortellerkunst som kunstform fra det dagligdagse språket. Når en forteller til vanlig er det ikke unormalt å komme med tilleggsinformasjon, snakke om noe som

får lytteren til å tenke på noe nytt så de begynner å fortelle, sporer av eller bare slutter å fortelle om det skjer noe som avbryter. I den muntlige fortellerkunsten skjer ikke alle disse stoppene, en vet hvor en skal som formidler fra begynnelsen til slutt.

I boken *A multimodal perspective on applied storytelling performances – narrativity in context* skriver Soe Marlar Lwin (2020) at hun deler opp fortellerkunst i tre ulike former.

1. Spontaneous conversational storytelling som jeg har valgt å oversette til spontane fortellinger i hverdagslige samtaler

Med denne typen fortellinger er det ment vanlige fortellersituasjoner som oppstår i samtaler til dagligdags, samtaler mellom venner, familie og fremmede. Denne typen fortellersituasjon er det også mulig å se på som en av de mer interaktive situasjonene, og mindre seriøs enn de to andre typene formene (Lwin, 2020, s. 2). Et eksempel på denne typen er intervjuene som ble foretatt i dette prosjektet.

2. Elicited storytelling som jeg har oversatt til fremhevet fortellinger

Fortellinger i denne formen er sett på som en mindre spontan muntlig fortelling. Disse fortellingene er mer knyttet til en type intervjusituasjon enn noe annet, de er muntlige fortellinger av personlige opplevelser. I følge Lwin har William Labov og Joshua Waletzky analysert denne formen for personlige fortellinger som monologer, men andre studier har vekket usikkerhet av intervjuerens rolle og deltagelse i dette (Lwin, 2020, s. 2).

3. Formal storytelling som jeg har oversatt til formelle fortellinger

I denne formen for fortelling er det en profesjonell, eller trent forteller, som forteller foran et publikum, enten i form av en historiefortelling eller en tale. Denne formen for fortellingsformidling kan ha røtter tilbake til eventyrfortellingene og videre formidling av dem (Lwin, 2020, s. 2).

Videre skriver Lwin (2020) at i noen tilfeller kan disse type fortellinger skli inn i hverandre, og på denne måten det kan være vanskelig å skille en form fra en annen (Lwin, 2020, s. 1).

For at noe skal kunne kalles en fortelling er det noen grunnelementer som trenger å være med. En trenger en karakter som publikum kan føle medfølelse for og, kjenne seg igjen i. Dette gjør at publikum har en person de kan følge med på reisen (Handgaard, 2020, s. 152, 153 & 154). Med andre ord kan man si at karakteren er den som gjør at handlingen går videre. Karakteren

kan også være med på å bestemme hva publikum skal føle med tanke på at en ønsker som forteller at publikum skal få medfølelse for karakteren i fortellingen.

Fortellingen må også ha en dramatisk form, en kan også si dramaturgi (Horn, 2005, s. 74 & 75). Dramaturgi forklarer jeg mer om i neste kapitel.

Et viktig spørsmål å stille seg når det kommer til fortellerkunst og dets funksjon i kulturen er hva er det som gjør at man forteller for hverandre? George Santayana, var en spansk-amerikansk filosof, (Henfrey, 2022) han sa «Those who cannot remember the past are condemned to repeat it». Jeg har hørt dette sitatet på bli sagt slik som dette «those who cannot learn from history are doomed to repeat it» (Henfrey, 2022). I bunn og grunn betyr sitatet det samme, men når en sikter mer mot historie kan det tolkes som at en ønsker å lære av en spesifikk hendelse fra fortiden og ikke fortiden generelt. Å lære av tidligere hendelser er en av grunnene til at man forteller. Man forteller om ting som har skjedd for at hendelsene ikke skal gjenta seg selv, for at en skal lære av andres feil fra fortiden. Som Santayana sa, så er de som ikke kan huske fortiden dømt til å repetere den. Det sitatet er med på å inspirere til dette masterprosjektet. Gjennom oppgaven har det blitt nevnt ønsket om å formidle fortellinger fra ulike deler i Norge og fra informanters ulike oppvekster fra ulike tiår. Hva har skjedd slik at skeive har de rettighetene de har i dag i Norge. Knyttet til å fortelle fra fortiden kan blant annet barn være nysgjerrige på å høre hvordan samfunnet var tidligere. De kan spørre om du vil fortelle om hvordan det var da du var yngre. De uttrykker et ønske om å høre om de større og mindre viktige hendelsene. Dette gjør at barnet kan få et forhold til situasjoner de ikke har vært i enda, men kan kanskje bidra til å ruste dem for opplevelser for senere i livet. Fortellinger som blir fortalt og en forteller er med på å bygge en selv til den man er. For å forme sin egen personlighet (Erntsen, 2011, s. 36). Slik jeg tolker dette er at personligheten man har er bygget opp av fortellinger. Det jeg mener med dette er at man lærer fra personlige opplevelser og hendelser. Har man krasjet på en sykkel mens det var is ute ønsker man ikke å gjøre det igjen. Den erfaringen blir til et minne som er med på å gjøre slik at man prøver å unngå at dette skjer igjen, dette minnet kan også være med på å gjøre det vanskelig å sykle etter krasjet, fordi man ikke vil falle å slå seg igjen. Denne frykten kan man se på som en del av personligheten med at personen for eksempel ikke sykler på isen lenger for de har lært av en tidligere feil. At personen forteller dette minnet videre gjør slik at andre ikke gjør det samme, så slipper de å skli på isen mens de sykler. Sånn er man bygget opp av fortellinger, både våre egne og andres.

Michael Wilson (2022) starter kapittelet *Why storytelling?* i boken *Arts for health – storytelling* med å endre starten på en fortelling. Først skriver han om en mann i 50-årene som går til legen, han stopper for å kommentere det han nettopp hadde skrevet. Her kommenterer han på at man som leser ikke vet noe om mannen, med mindre mannen bestemmer seg for å si dette høyt mens fortellingen går videre, men hvorfor skulle mannen gjort dette? Om mannen hadde gjort det skriver Wilson (2022) at fortellingen hadde mistet både dens spesifikke handling og mening, fortellingen hadde endt opp med å bli for vag. Dette skriver han for at anonymiseringen av mannen kan gjøre det vanskeligere for fortelleren å treffe publikumet. Han endrer starten på fortellingen ved å skrive at han er i midten av 50-årene og han, en dag tidligere i år, gikk til legen. Igjen stopper han og skriver mer om denne hendelsen, men diskuterer på når fortellingen skal starte. Han nevner at den kan starte i 1930 i Manchester hvor foreldrene hans vokste opp, i Bolton på 1970-tallet hvor han vokste opp eller i 1999 da moren hans døde. Det han vil få fram med dette er å vise at denne fortellingen kan starte på mange ulike tidspunkt, men da hadde det blitt en helt forskjellig fortelling fra hva han hadde valgt. Hva ønsker fortelleren få frem ved fortellingen handler om når en bestemmer for å starte handlingen. Som en forteller er det første valget en tar, når og hvor fortellingen skal starte (Wilson, 2022, s. 5 & 6).

Så igjen, hva er muntlig fortellerkunst? Kort fortalt er det at man forteller. Det kan oppleves som enkelt på grunn av at det ikke trengs scenografi, rekvisitter eller andre virkemidler for at fortellingen kan gjennomføres. Mimesis Heidi Dahlsveen (2019) skriver i boken *Fortellerboken – deg selv og andre fortalt* at muntlig fortellerkunst er møtet mellom litteratur, scenekunst og immateriell kunst (Dahlsveen, 2019, s. 16).

Slike jeg tolker alt nevnt tidligere i dette kapittelet er muntlig fortellerkunst slik Dahlsveen (2019) sier at man forteller (Dahlsveen, 2019, s. 16). Det er også bruk av virkemidler, spenning, valg av når en skal starte å fortelle fortellingen og karakteren eller karakterene man som publikum i møter underveis i fortellingen. Man forteller for å lære om andre, og av hva andre har opplevd.

3.1.1 Narrativitet

I dette delkapittelet skal jeg forsøke å forklare hva begrepet narrativitet er, og hva som skiller det fra fortellingen. Narrativitet kommer fra det latinske ordet *narrare*, som betyr «fortelle» eller fortellende. Det narrative tar for seg kunnskap og struktur og muligheten til å gjennomføre en strukturering av en historie. Alt som er en del av en historie har en mening og et formål (Dahlsveen, 2010, s. 22). Lwin (2020) skriver i studien av narrativitet har det blitt

diskutert hva som gjør noe til et narrativ, da har et narrativt endt opp med å bli definert som en sammenhengende sekvens med handlinger som er relatert til hverandre. Dette har blitt omgjort til minimalistisk vis til denne definisjonen med at det er minst en hendelse og en endring av denne hendelsen (Lwin, 2020, s. 15 & 16).

I artikkelen *All Stories are Narratives, but not all Narratives are Stories* siterer forfatteren av artikkelen Ron Ploof (2016) forfatter Robert McKee ved å si at «alle fortellinger har narrativer, men ikke alle narrativer er fortellinger» (Ploof, 2016). Forskjellen på et narrativ og en fortelling blir beskrevet slik at et narrativ er en samling av tilfeldige faktaopplysninger, personer som går forbi eller at en mistet lommeboken (Ploof, 2016). Slik jeg har forstått det kan et narrativ være noe lignende dette:

En gang hadde jeg lyst på is, så kom isbilen.

Da hadde søsteren min dratt.

Det ble plutselig kaldt, og katten kom inn.

Dette narrativet kan bli til en fortelling ved å legge til mer kontekst og overganger, da kan samme narrativ bli fortalt slik:

En gang da det var varmt ute hadde jeg skikkelig lyst på is, og så kom isbilen!

Da hadde allerede søsteren min dratt på butikken for å kjøpe noe is, så det var egentlig ikke noe vits for henne å dra dit.

Når hun endelig kom tilbake hadde det begynt å bli så kaldt at det var for kaldt for is. Så kaldt var det at katten måtte bli sluppet inn.

Wilson (2022) tar også opp interessen om det narrative. Han skriver at i de siste ti-årene har det skjedd en «endring», denne endringen har sosiologene kalt «The Narrative turn». Dette begynte på 90-tallet hvor det skjedde en større interesse for «stroy» og «storytelling» (Wilson, 2022, s. 11). Slik jeg forstår forskjellen på «story» og «storytelling» er at story blir sett på det narrative som forklart ovenfor, og «storytelling» er når det blir omgjort til en fortelling med bruk av overganger, kontekster og spenningsoppbygning.

3.1.2 Minner

Formidling av personlige fortellinger kan man se på som å dele minner med andre rundt seg. I boken *Fortellerboken – deg selv og andre fortalt* skriver Dahlsveen (2019) at folkloristen Bjarne Hodne kaller sine egne erfaringer som blir fortalt videre «kommuniserte minner».

Dette vil si egne minner som blir fortalt til andre (Dahlsveen, 2019, s. 96). Personlige fortellinger vil si å jobbe med egne opplevelser og hendelser om til fortellinger (Dahlsveen, 2019, s. 96). Med andre ord er personlige fortellinger minner. Minner er det man bruker mest aktivt for å huske. Minner er også i bruk for å kunne drømme, huske, planlegge og så videre (Horsdal, 2012, s. 47). I masterprosjektet har det blitt videre formidlet til meg andres personlige fortellinger, altså andres minner.

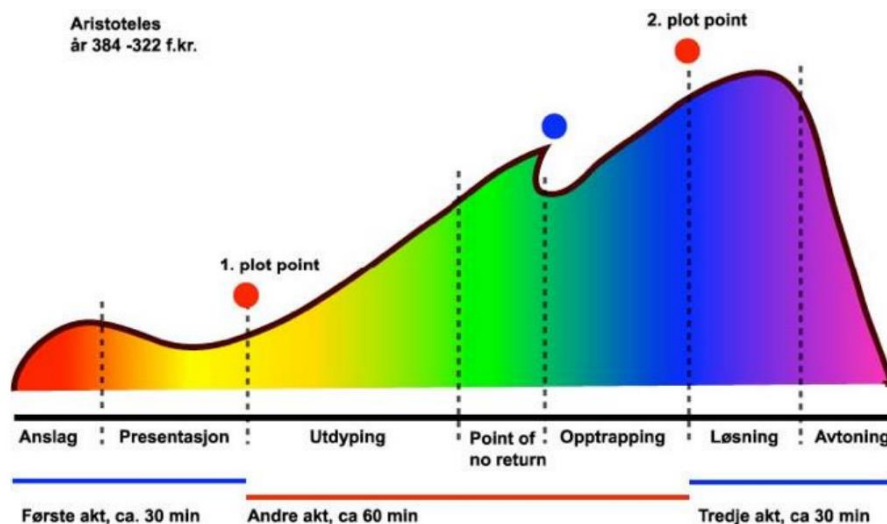
3.2 Dramaturgi

Ifølge Michael Evans (2006) har alle fortellinger dramaturgi (Evans, 2006, s. 17). Dramaturgi er noe av det første et barn lærer om når det lærer seg å fortelle en fortelling på skolen. Barnet lærer at historier har en begynnelse, midt del og slutt, ofte illustrert med en fisk som viser begynnelsen, midten og slutten på fisken. Dramaturgi er læren om hvordan fortellinger eller skuespill som har en dramatisk form er bygget opp. Tidligere var dramaturgi i hovedsak opptatt av å fortelle hvordan tragedier burde blitt skrevet (Evans, 2006, s. 17). I dag er det utviklet til å passe flere typer fiksjonsberetninger i både media og sjanger. Dramaturgi er læren om hva dramatiske fortellinger består av og hvordan disse fortellingen blir formidlet. Hva er det som gjør at ulike filmer og serier rører eller treffer publikum best mulig er det dramaturgien prøver å gi et svar på (Evans, 2006, s. 17).

Strukturen i fortellerforestillingen jeg har utarbeidet i dette masterarbeidet har likhetstrekk med de dramaturgiske formene aristotelisk dramaturgi, episk dramaturgi og episodisk dramaturgi. Dette kommer jeg tilbake til i drøftingskapitlet.

3.2.1 Den aristoteliske dramaturgien

Den dramaturgiske formen som er mest kjent er den aristoteliske dramaturgien eller Hollywood-modellen som den ofte blir kalt. I den aristoteliske dramaturgien kan en visualisere en modell slik som dette:



Figur 2 En visualisering av den aristoteliske dramaturgien (teater i perspektiv).

Fortellingen starter med ett anslag og en presentasjon, publikum blir kjent med protagonisten og hva de har som mål eller hva de ønsker å oppnå.

Første plot-point eller knute blir introdusert, hva er det som gjør at protagonisten ikke kan oppnå målet sitt, og hva kan protagonisten gjøre for å oppnå dette målet (Gladsø et al., 2015, s. 30).

Videre blir det vist for publikum i større grad enn tidligere hva handlingen går utpå og hvorfor ting er slik de er. Kanskje er det flere ting som gjør at protagonisten ikke oppnår det de ønsker (Gladsø et al., 2015, s. 30).

Ved point of no return har reisen til protagonisten kommet til et sted hvor de ikke kan snu uten å tape. Dramaturgien bygger seg opp fra point of no return til andre plot-point. Her blir konflikten ofte løst. Protagonisten når målet sitt, finner løsningen og avslutter handlingen (Gladsø et al., 2015, s. 30).

3.2.2 Episodisk dramaturgi

I middelalderen var teater en del av kirka ved at de satte opp mysteriespill; historier fra bibelen. Da ble hele kirka til en teaterscene der alle utdragene fra bibelen ble utspilt samtidig og publikum kunne bevege seg mellom de ulike bibelske fortellingene. Dette kan en kalle

episodisk dramaturgi. Som publikum ser en ulike deler av bibelen som er valgt ut til å vises, og som ikke trenger å ha noe som knytter dem sammen som en helhetlig sammenhengende fortelling (Gladsø et al., 2015, s. 34, 35 & 36).

3.2.3 Episk dramaturgi

Den episke dramaturgien, også ofte kjent som den fortellende dramaturgien, skal minne publikum på at de ser på teater, den skal ikke vekke katarsis og følelser om den aristoteliske dramaturgien har ett ønske om å gjøre. Aristoteles formulerte den episke formen som en motsetning av den aristoteliske formen. Det dramatiske skjer på scenen her og nå, mens den episke er gjenfortalt og har allerede skjedd (Gladsø et al., 2015, s. 28).

Fortellinger fortalt med en episk dramaturgi kan ofte strekke seg over flere år og bytte mellom flere forskjellige steder hvor handlingen skjer (Gladsø et al., 2015, s. 28).

Bertolt Brecht var dramatiker og ett av hans mest kjente stykker er *Mor Courage og barna hennes*. Det og flere teaterstykker av Brecht er skrevet i en episk dramaturgisk form (Evans, 2006, s. 275). I det episke teateret blir det ofte tatt i bruk virkemiddelet fremmedgjøringseffekten (verfremdungseffekt). Dette virkemidlet har som mål i den episke handlingsstrukturen å hindre at tilskueren skal leve seg totalt inn i handlingen i teaterstykket, dette ved bruk av musikk, sang eller direkte henvendelse til publikum (Evans, 2006, s. 277). Det Brecht ønsket med det episke teateret var å få tilskueren til å tenke. Tilskueren skulle få ut av teatersalen og føle på ett ønske om å endre på hvordan verden var og fikse opp i det tilskueren følte var urettferdig og urett (Evans, 2006, s. 280).

3.3 Skeiv tematikk

I dette delkapitlet vil jeg presentere toneangivende momenter i skeiv historie, både i USA og i Norge, og informasjon om skeive livsløp og levevilkår. På denne måten ønsker jeg å gi et bilde av den skeive historiens kontekst. Tolkninger i denne studien går ut på hvordan jeg tolker informantens autobiografiske materiale, ut ifra mitt syn og mine opplevelser. For å forhåpentligvis få en større forståelse og medfølelse av intervjuene har jeg satt meg inn i sentrale skeive hendelser som har skjedd i løpet av 1900-tallet, spesielt knyttet til norske sentrale skeive hendelser. Det er også viktig at jeg som forsker forsøker å ikke tolke for mye av hva informantene kan ha følt i ulike situasjoner i fortellingene de har fortalt om. Dette slik at jeg ikke projiserer mine egne følelser av hvordan jeg hadde følt eller tenkt i en situasjon, som kan ha vært annerledes for informanten.

3.3.1 STONEWALL-opprøret

STONEWALL-opprøret var en viktig hendelse i skeiv historie. Det skjedde i New York natt til 28. juni, 1969. Opprøret startet ved at det amerikanske politiet raidet ett homofilt utested ved navn Stonewall Inn. Politiet fjernet både gjester og folk som jobbet på utestedet på aggressivt vis. Som en reaksjon til dette startet det en seks dagers protest utenfor Stonewall Inn (history.com, 2017). Stonewall-opprøret var ikke det som startet aktivismen knyttet til skeive rettigheter, men det var en utrolig styrke i lhbt-politisk aktivisme. Opprøret gjorde slik at flere ville starte skeive organisasjoner som *the Gay Liberation Front*, *Human Rights Campaign*, *GLAAD* (tidligere *Gay and Lesbian Alliance Against Defamation*) og *PFLAG* (tidligere *Parents, Families and Friends of Lesbians and Gays*) (history.com, 2017).

Baren var registrert som et eksklusivt utested, hvor gjestene tok med egen alkohol (for å slippe kontakt med politi og stat for skjenking av alkohol), gjestene måtte skrive navnet deres i en bok før de gikk inn, for å prøve å opprettholde klubbens eksklusivitet. Grunnet lite kontakt med politiet prøvde klubben å spare penger på ulovlige måter, den hadde ikke rømningsvei, ikke rennende vann til å vaske glass bak baren, ikke rene toaletter så toalettene ble overfylte så det rant utover gulvet. Stonewall Inn skilte seg fra de andre skeive utestedene i New York ved at drag queens var velkomne og utestedet en av få skeive utesteder som tillot gjestene å danse. Stonewall inn var ett sted mafiaen drev med utpressing av gjestene på klubben som hadde velstående jobber og som ville holde seksualiteten sin skjult. Mafiamiljøet gjorde at klubben sjeldent fikk besøk av politiet, mafiaen bestakk korrupte politibetjenter så de fikk beskjed om politiet skulle komme på inspeksjon (history.com, 2017).

At politiet skulle komme 28. juni kom som et sjokk på gjestene og de ansatte på Stonewall-Inn. Baren hadde ikke fått beskjed om denne inspeksjon. Politiet arresterte 13 folk i klubben, dette var ansatte på Stonewall Inn og folk som brøt med statens kjønnspassende klesvedtekter (drag queens eller cross-dressere). Dette var det som gjorde at begeret rant over for nabolaget og gjestene på Stonewall Inn. De var lei av trakassering fra politiet og diskriminering. Flere og flere samlet seg utenfor Stonewall Inn mens politiet fortsatt var til stede. Samlingen ble mer og mer aggressive og irriterte ettersom politiet også ble mere aggressive. På ett tidspunkt prøvde en politikonstabel å tvinge en lesbisk kvinne inn i politibilen mens hun ropte om at resten av den samlede gruppen måtte kaste mynter, flasker, murstein og andre ting på politiet. Bare noen minutter etter, hadde det blitt ett fullt opprør med flere hundre mennesker. Politiet måtte gjemme seg i baren og lage en barrikade. Mobben klarte å bryte barrikaden gjentatte ganger, for og så forsøke å sette fyr på baren. Brannvesenet og en opprørstropp klarte til slutt

å slukke flammene og få ut de som var inne i baren. De klarte også å løse opp mengden opprørere, men protestene var ikke ferdige, de fortsatte i fem dager til (history.com, 2017). I ettertid av opprøret økte det med antall homoorganisasjoner i USA (blant annet de nevnt i begynnelsen av dette delkapittelet). Året etter opprøret skjedde markerte skeive fra hele USA i Greenwich Village, og siden det har 27. juni blitt sett på som homofrigjøringsdagen over hele verden (Blikk, 2019).

3.3.2 80-tallet og AIDS-utbrudd

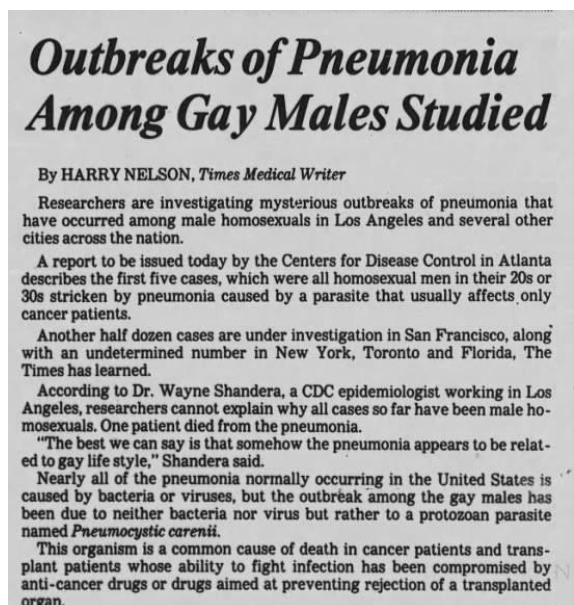
I USA kom HIV-viruset en gang på slutten av 70-tallet/begynnelsen av 80-tallet. På slutten av 80-tallet hadde hiv og aids blitt noe hele verden visste om. HIV-viruset kan typisk starte ved at bæreren har en influensa som varer to til seks uker. Etter det kan man gå uten symptomer over en lengre periode, helt opp til ti år (Will & Cutforth, 2022).. Dette gjør at det er mulig å gå rundt med viruset uten å være klar over det. Måten det

smittes på er ved kontakt av kroppslige væsker (blod, slim fra slimhinner både vaginalt og analt) (Prevention, 2022). Det er lettere å bli smittet om det blir gjennomført analt samleie, grunnen til dette er fordi det er større sjanser for at man får rifter under samleiet når det skjer analt enn om det hadde vært vaginalt (Prevention, 2022).

I intervjuet med informanten jeg har valgt å kalle Iben, snakket hen om hvordan det var å bo i USA når HIV og AIDS epidemien startet på 80-tallet.

Hen fortalte om hens opplevelse med å lese om sykdommen for aller første gang, og finne ut av at hen hadde blitt smittet. I neste avsnitt kommer det et direkte sitat fra en av informantene.

I 1981 begynte avisoverskriftene i USA å kommentere på HIV og AIDS før folk visste hva sykdommen var eller hvordan den smittet, men de visste at unge homofile menn begynte å dø på uforklarlig vis, Hvis en ble syk døde de av en av tre forskjellige typer sykdommer. Det var en spesiell lungebetennelse som det ikke fantes en kur for. Også var det en form for kreft som het kaposi's sarcoma, dette var en krefttype som fantes, men det var bare eldre menn som fikk den i slutfasen i livet. Den kreften ga også svære blå/lilla cyster og flekker på hele



Figur 3. Gammel avisartikkel fra Los Angeles Times om begynnelsen på HIV og AIDS epidemien av Harry Nelson (<https://www.newspapers.com/clip/20691026/the-los-angeles-times/>).

kroppen. Også var det et virus som het CMV som angrep hjernen og øynene som gjorde at man ble blind og til slutt gal, på grunn av at den angrep da hjernen. Disse tre infeksjonene så legene og folk døde veldig fort av. Så dette var det noen avisoverskrifter om, ikke så mye for en visste ikke så mye om det. Selv husker jeg ikke hvor mye jeg reagerte på det, hvor mye det gikk innover på meg, det husker jeg ikke faktisk. Så når jeg hadde flytta til USA visste ingen hva som forårsaket det, visste ikke hvordan man skulle beskytte seg for man hadde jo ikke peiling på hva det kunne være. Etter hvert forsto legene at det var seksuelt, men det tok ganske lang tid før de forstod det ... Det var en søndag, jeg sto på kjøkkenet, dette husker jeg mer med følelsesdelen av hjernen enn noe annet, men jeg sto på kjøkkenet med to av de jeg bodde med. Og vi snakket om denne sykdommen og avisoverskriftene. Også sier den ene av dem, han var veldig flott til bodybuildete type med store muskler og brystmuskler, veldig kjekk type. Også sier han at «jeg er så glad denne sykdommen ikke kan ramme meg.» Vi to andre forsto ikke helt hva han mente. «Nei, denne sykdommen rammer jo bare de tynne og svake homofile» de nederste på homorangstigen med andre ord. Da tenkte jeg «herregud, han prater om meg». Og det er noe jeg ikke kan glemme i følelseslivet mitt. Da kjente jeg i sjela mi at dette kom til å bli min skjebne. Jeg ble kjempesyk, hadde er sår på leggen som ikke ville gro. Jeg ble sendt på sykehuset, noe unge homofile ble da om de plutselig ble syke, og undersøkt over hele kroppen og de fant ingenting, for jeg hadde ingen av de tre infeksjonene (CMV, kaposi's sarcoma eller lungebetennelse) jeg hadde bare magesmerter, mye diare, gikk kraftig ned i vekt, alt som var begynnelsen på hiv, men jeg ble skrevet ut av sykehuset fordi jeg var «bra igjen». Da gikk jeg inn i fornektelse, eller rett før jeg gikk inn i fornektelsen gikk jeg i kirka og ba til Gud om at jeg ville bli bra igjen, jeg skulle overvinne dette. Men ja jeg gikk inn i en fornektelse, fordi jeg hadde ikke fått en diagnose, og jeg ble bra igjen. Etter det møtte jeg en jeg var sammen med i åtte år, og eks-kjæresten hans hadde dødd av AIDS, og flere rundt oss ble syke og døde av dette, mens jeg fortsatte å leve i min lille fornektelses boble. Så jeg og han var aldri forsiktige med bruk av seksuell beskyttelse. Når legene fant ut og kom ut med at det smittet gjennom seksuell kontakt, tenkte vi begge ar det er for sent, vi har jo allerede smittet hverandre. Så kom disse hiv-testene og vi fikk begge positive tester. Jeg fikk behandling på forsikringen, gikk til leger og fikk sjekket alt mulig. Brukte mye alternativ medisin i håp om at dette ville hjelpe frem til det kom vanlig medisin. Jeg ville gjøre alt for å kunne holde meg selv i live, og det gjorde jeg ... Jeg flyttet tilbake til Norge, og ble med en gang aktiv i hiv-miljøet i Norge. Og her startet kampen om å bli godtatt og akseptert av alle homofile miljø i Norge. Folk gikk med skylapper og ville ikke se meg eller andre med hiv, men jeg prøvde å jobbe med mitt for at folk med hiv skulle bli akseptert. Jeg ble kastet ut av

utestedet, spytt på og kasta av stolen for jeg var hivpositiv. Samtidig som jeg jobbet med å kunne flytte tilbake til Norge, så kom hivmedisinene på markedet. Og for meg kom det på akkurat riktig tid. Legen min sa til meg at jeg måtte begynne på det med engang for immunforsvaret mitt var så svekket at jeg ville utvikle aids, men jeg jobbet fortsatt litt i USA og det var ikke mulig å ta med seg medisiner inn i USA, så jeg turte ikke ta medisiner, sa til legen at jeg venter med det til jeg er tilbake fra USA. Da jeg landa i Norge igjen ble jeg neste båret ut av flyet for jeg var så syk, og lagt inn på sykehuset for jeg hadde fått den kreften kaposi's sarcoma. Så uten de medisinerne hadde jeg dødd da, for de fikk jeg når jeg landa i Norge. Nå er jeg bare hivpositiv, og kommer nok til å dø hivpositiv, men ikke dø av aids eller hiv, men naturlige årsaker.

- Informant Iben.

3.3.3 Skeiv norsk historie

I dette kapitlet kommer jeg til å oppsummere det sentrale som har skjedd i Norge knyttet til den skeive norske historien fra begynnelsen av 1900-tallet.

I 1902 ble straffelov § 213 vedtatt, loven gjorde det ulovlig å være homofil. Straffelov § 213 erstattet den tidligere straffeloven § 18-21. Endringene mellom straffelov § 18-21 og § 213 var blant annet at den maksimale straffen for å bryte med straffeloven endret seg fra å være tre års varetekt til å bli ett års vartekt. Endringen omformulerte også «legemelig Omgjængelse» til «utugtig Omgjængelse», som gjorde at det kunne straffes for all form for samleie, ikke bare analt som det gjaldt tidligere (Johansen, 2019, s. 88 & 89).

Slik sto det skrevet i paragraf 213:

Finder der utugtig Omgjængelse Sted mellem Personer af Mandkjøn, straffes de, der heri gjør sig skyldige eller som medvirker dertil, med Fængsel indtil 1 Aar. Med samme Straff ansees den, som har utugtig Omgjængelse med Dyr. Paatale finder alene Sted, naar den paakræves af almene Hensyn. (Johansen, 2019, s. 88).

Mellom 1905 til 1950 ble 119 menn dømt i å bryte § 213, disse mennene som ble dømt skilles ikke mellom om de ble dømt for samleie mellom to menn, eller mellom en mann og ett dyr (Johansen, 2019, s. 90 & 91).

DNF-48 (Det norske forbundet av 1948, nåværende FRI) ble stiftet i Norge den 20. mai 1950. Det ble stiftet ved hjelp av den danske foreningen *Kredsen av 1948* som byttet navn til *Forbundet af 1948* bare kort tid etter. DNF-48 var formelt en del av Forbundet af 1948 frem

til 1953, da de valgte å ville bli en selvstendig organisasjon (Johansen, 2019, s. 121). Det første styret besto av Rolf Løvaas som formann, Arne Heli som styremedlem og Øivind Eckhoff, også som styremedlem. Det første styret vedtok at DNF-48 ikke bare skulle være en sosial arena, men også en kamporganisasjon. Ett av hovedmålene til organisasjonen var å avkriminalisere homofili. I Danmark ble homoseksualitet avkriminalisert i 1933, og i Sverige i 1944 (Johansen, 2019, s. 121 & 122). DNF-48 var forsiktige med hvem de slapp inn som medlemmer. For å bli medlem måtte en først få minst to stykker som allerede var medlemmer, som hadde vært medlem i minst et halvt år gå god for at søkeren var diskret og aktverdig. Medlemmene var og forsiktige rundt hverandre, dette ved bruk av dekknavn og introduisering ved kun fornavn (Johansen, 2019, s. 122). Dette viser hvor forsiktig en måtte være som homofil, det kan virke som fra kildene at en alltid var redd for å bli «tatt» av politiet som skeiv.

De første holdningsundersøkelsene knyttet til homofili i Norge kom på 50/60-tallet. Disse undersøkelsene viste at flertallet av nordmenn ønsket at lesbiske og homofile skulle holde en lav profil på offentlige- (jobb, i gatene og lignende) og private arenaer (bursdager, fester og lignende). Om det ikke ble opprettholdt skulle de selv ta ansvar for konsekvensene av dette i form av utestenging eller trakassering (Johansen, 2019, s. 123).

DNF- 48 ga etter hvert ut brosjyrer, og den første brosjyren kom ut i 1951 og hadde tittelen *Hva vil vi?*. Brosjyren var skrevet av Løvaas og Eckhoff. I brosjyren skrev de at DNF-48 skulle «forsvare rettighetene for den minoriteten i samfunnet som gjør som utgjøres av mennesker med homo- og biseksuelle innstillinger til kjærlighetslivet» (Johansen, 2019, s. 123). Sammen med dette skrev de «de homofile», dette var muligens første gangen dette kom på trykk i Norge (Johansen, 2019, s. 123). Ifølge brosjyren var homofili en medfødt tilstand. Homofili var ikke noe man kunne «utvikle» ut fra ingenting. Videre kritiserte brosjyren psykiatrien som var opptatt av at homofili var en mental sykdom, og den burde behandles og helst kureres (Johansen, 2019, s. 123).

Kim Friele ble valgt til formann i DNF-48 i november 1966. Denne stillingen holdt hun til 1970, og fra 1971 til 1989 hadde hun vervet som generalsekretær i DNF-48. Friele som leder og generalsekretær var ikke redd for å være en offentlig person, hun skrev flere innlegg og kronikker til avisene (Johansen, 2019, s. 133). Hun var også første person i foreningen som undertegnet med fullt navn på et brev sendt til styresmaktene og i 1965 deltok hun i et radioprogram om homoseksualitet (Johansen, 2019, s. 134). Det at Friele var en så offentlig person var kontroversielt i DNF-48, mange var redd for at strategien om åpenhet og kamp

ville gjøre at straffeloven, som mange så på som sovende, skulle få nytt liv (Johansen, 2019, s. 134).

I 1972 ble straffelov § 213 fjernet. Det er flere hendelser som la til rette for at dette kunne skje. DNF-48 hadde vært aktive som organisasjon siden 1950 med å synliggjøre seg selv som skeive, flere medlemmer hadde skrevet og sendt inn artikler til aviser om ønsker for å fjerne straffelov § 213. Disse artiklene ble som oftest skrevet under pseudonym (Johansen, 2019, s. 135). Stonewall-opprøret i New York i 1969 blir regnet som starten på å normalisere en skeiv legning, dette var og med på å presse Norge til å frigjøre paragraf 213 (Blikk, 2019). Kvinneopprøret, den seksuelle revolusjonen og studentopprøret var også viktige bevegelser som var med på å gjøre at straffeloven kunne fjernes (Johansen, 2019, s. 135). Alle de tre sistnevnte hendelsene bidro til å svekke folkets tiltro og respekt for autoritetene i samfunnet (Johansen, 2019, s. 135).

Friele tok initiativ til tidsskriftet *Paragraf 213 – Onde eller nødvendighet?* I tidsskriftet ble det skrevet om hvorfor § 213 var i straffeloven, og hvorfor DNF-48 ville ha den fjernet fra straffeloven. Kampskriftet hadde kapitler skrevet av ulike profilerte forfattere eller faglige autoriteter som hadde kunnskap fra enten akademia, et kunstfelt, kirka, rettssystemet, eller psykiatrien. Det alle kapitlene hadde til felles var at de mente at § 213 var urettferdig og urimelig (Johansen, 2019, s. 136). I 1970 var det mest enighet mellom partiene om å avskaffe §213, men den ble ikke fjernet før Trygve Bratteli som leder av Arbeiderpartiet ble valgt som statsminister. 2. juni 1972 ble straffeloven offisielt avskaffet (Johansen, 2019, s. 137).

Dette er en oversikt i grove trekk over hva som har skjedd i Norge knyttet til skeiv tematikk og historie. Nyere store hendelser knyttet til skeive rettigheter er ekteskapsloven som gjorde det mulig for to av samme kjønn å gifte seg som kom i 2009, og endring av juridisk kjønn uten å ha fått diagnose eller gjennomgått kjønnsbekreftende behandling ble lovlig i 2016.

3.3.4 Livsfaser og livskvalitet

I dette delkapittelet kommer jeg til å legge fram statistikk og informasjon fra ulike rapporter gjennomført av Skeiv Ungdom, Statistisk sentralbyrå (SSB) og Nordlandsforskning.

I en rapport om levekår som skeiv i Norge skrevet av Helga Eggebø, Elisabeth Stubberud og Norman Anderssen (2019) skriver forfatterne om livsløpet til en skeiv person. Om man ser på livsløpet i en kronologisk rekkefølge, kan det virke heteronormativt. Dette er på grunn av et fokus på å reprodusere. Queer-teoretikeren Elizabeth Freeman har gitt dette navnet krononormativitet. I ett skeivt livsløp er ikke de reproduktive overgangene alltid like relevant,

derfor kan en heller fokusere det skeive livsløpet på erfaringer og faser i det skeive livet (Eggebø et al., 2019, s. 71). Livsløpet kan deles inn i ulike faser i kronologisk rekkefølge, som barndom, ungdom, voksenlivet og til slutt alderdom, men det er også mulig å dele inn livsløpet i hendelser som kan markere ett skifte mellom ulike faser (Eggebø et al., 2019, s. 71). Ved å dele inn livsløpet i faser kan denne formen for livsløp ha sammenheng med alder, men er ikke alltid slik. Et eksempel på et skifte mellom en livsfaser er en partners død. Denne endringen kan skje i alderdom, men også brått i yngre alder. Dette skille regnes som et overgangsskille uavhengig av alder. Man går uansett fra å være med partner, til å være uten (Eggebø et al., 2019, s. 71).

I september 2022 ga Skeiv Ungdom ut en rapport som viste et innblikk i hva slags samtaler de har hatt i hjelpetelefonen deres Ungdomstelefonen fra 2014 til 2021. Ungdomstelefonen er som sagt en hjelpetelefon tilhørende Skeiv Ungdom, men ikke alle som tar kontakt med Ungdomstelefonen er skeive. Det gjør slik at den statistikken jeg kommer til å referer er litt generell, men jeg velger allikevel å referer til denne rapporten med tanke på at det er en av de nyere statistikkene på hva unge skeive sliter med i dag. Ifølge rapporten er det 67% av de som tar kontakt med Ungdomstelefonen som er skeive (Endestad et al., 2022). Temaene i samtale Ungdomstelefonen har med innringerne handler for det meste om spørsmål om sex (20%), seksuell orientering (16%) og psykisk helse (16%). I 2021 var det mest samtaler om seksuell orientering (24%) og psykisk helse (18%) (Endestad et al., 2022). I temaet psykisk helse er det registrert undertemaer hvor selvmordstanker har det vært flest samtaler om (7%) knyttet til psykisk helse. Dette er 7% av alle samtalen i 2021, ikke 7% av samtale knyttet til psykisk helse i 2021 (Endestad et al., 2022). Som nevnt tidligere i dette avsnittet er ikke denne rapporten basert eksklusivt på de skeive som tar kontakt med denne hjelpetjenesten, som også vil si at statistikken ikke bare gjelder skeive, men også ikke-skeive som tar kontakt for å snakke om psykisk helse. Jeg vil allikevel trekke fram at cirka to tredjedeler av innringerne er skeive, så kan det fortsatt tyde til at det er en del skeive som tar kontakt og sliter med selvmordstanker.

I rapporten gjennomført av SSB kan de rapportere at de med en ikke-heterofil seksuell legning er blant gruppene som oppgir lavest livskvalitet og er minst fornøyd med livet. Dette er spesielt framtrede å se at en av fire av de ikke-heterofile oppgir dårligst helse. Generelt på tvers av aldersgruppene er det en større prosent av de ikke-heterofile som oppgir informasjon om dårlig, eller svært dårlig helse (Engvik, 2022).

I rapporten skrevet av Eggebø, Stubberud og Anderssen (2019) skriver de om gjennomganger informantene deres har følt på. Noe av dette er å føle seg annerledes, møte med hatytringer og seksuelle krenkelser. (Eggebø et al., 2019, s. 71, 73 & 76). Dette vil jeg komme tilbake til senere.

Med informasjon fra rapportene nevnt ovenfor kan jeg trekke likheter mellom hva mine informanter fortalte i intervjuene, mine egne erfaringer som skeiv og hva som blir forsket på i rapporten. Den største likheten var følelsen av å være annerledes, ofte fra de var yngre. Informant Iben sa «Jeg visste alltid jeg var annerledes, men ikke hva det var som gjorde meg annerledes.». Jeg og informant Mika snakket om denne annerledesheten, men ikke med ordet annerledes. Begge kan se tilbake på barndommen og forstå at vi var skeive, men at det ikke var noe vi tenkte over. Denne annerledesheten kan komme av at en brøt med kjønnsnormer og hva slags interesser en skal ha som gutt eller jente. I rapporten gjennomført Eggebø, Stubberud og Anderssen (2019) blir det skrevet at dette er noe de ser er gjentakende hos deres informanter (Eggebø et al., 2019, s. 72).

En annen tendens som ble observert hos informantene i mitt forskningsprosjekt og informantene i rapporten gjennomført av Eggebø, Stubberud og Anderssen (2019) var møter med hatytringer, diskriminering, mobbing og vold (Eggebø et al., 2021, s. 73). I en levekårsundersøkelse fra 2013 ble det rapportert at 1 av 5 personer hadde opplevd negative holdninger eller kommentarer rettet mot folk grunnet av at de hadde en skeiv seksuell legning (Eggebø et al., 2019, s. 73). Informant Iben på 67 år snakket om å bli trakassert på gata for å holde hender med sin daværende partner. Informant Pil 19 år snakket ikke om å bli mobbet selv, men hørte rundt omkring på skolegården at det å være homo var noe en ikke var.

Første gang jeg hørte ordet homo var i skolegården. Det var ikke noe mer enn det, annet enn at jeg forstod det var et negativt ladet ord.

Pil.

I teorikapittelet blir det tatt opp sentrale historiske hendelser i skeiv historie som jeg ser på som relevant for min fortelling. Skeiv norsk historie, Stonewall opprøret og HIV og AIDS epidemien på 80-tallet. Disse hendelsene har jeg valgt å ta med som en del av teorien i masteroppgaven slik man kan ha et grunnlag for å tolke og forstå hvorfor det var vanskelig for skeive å si at de var skeive. Det er greit å være skeiv i Norge og mange andre land i dag, men ikke i alle land. Det er fortsatt fordommer mot skeive i det norske samfunnet. Rapporten fra SSB viser at livskvaliteten til skeive er dårlige enn livskvaliteten til ikke-skeive nordmenn

(Engvik, 2022). Man vet ikke hvordan familie og venner rundt seg vil reagere om en kommer ut som skeiv. Jeg følte meg heldig med at jeg var omringet av venner og familie som ikke brydde seg som dette.

Jeg var jo heldig, mamma elsket meg fortsatt. Nå kunne hun elske meg for den jeg var, ikke den jeg latet som jeg var

Utdrag fra egen del i fortellingen

Alle informantene fortalte om hvordan familien reagerte når de sa de var skeive.

Mamma forstod det, og aksepterte det på en måte. Det var en tilvenningsprosess, hun var jo ikke vant til å se på meg som skeiv. Nå har vi ett kjempebra forhold, det har som sagt vært en prosess, men den har vært verdt det

Informant Mika.

Mamma tok det ikke noe bra da jeg ble samboer med en annen av samme kjønn som meg. Hun var redd jeg skulle skade meg. Ville helst jeg skulle holde det skeive slik at bare familien visste dette. Jeg trosset henne. Når jeg ser tilbake på det så tror jeg egentlig ikke hun hadde noe i mot at jeg var skeiv, men var mer redd for at jeg ikke skulle være lykkelig. Og klarte ikke se for seg hvordan jeg kunne være lykkelig.

Informant Iben.

Mamma og pappa tok det fint, men vi snakket liksom ikke om det etter jeg hadde sagt det til dem. Jeg vet ikke om det er bra eller dårlig. Jeg tror jeg hadde et behov å snakke med dem om det.

Informant Pil.

3.4 Etikk

Hva er etikk og moral? Dette er ord en bruker i dagliglivet, men hvordan blir egentlig disse ordene. Etikk kommer fra det greske ordet ethos. Som betyr holdning eller karakter. Moral kommer fra det latinske ordet mos, mos betyr sed eller skikk (Johansen & Vetlesen, 2009, s. 105). Slik en kan tolke dette ved første øyekast er at handler om hvordan en er som person eller hvordan en er som seg selv, mens moral dreier seg om hvordan en oppfører seg. Videre skriver Johansen og Vetlesen i boka *Hva er etikk* at ut fra ordhistorien innebærer etikk hva slags holdninger en burde ha som ett individuelt menneske, mens moral på den andre side,

handler om å skulle rette seg mot de sosiale og mellommenneskelige normene som finnes i samfunnet (Johansen & Vetlesen, 2009, s. 105).

Slik moral og etikk blir forstått i dag, er derimot annerledes enn hvordan det er knyttet til ordhistorien. I dag ses gjerne etikk på som læren om moral eller refleksjon av moral, mens moral blir i dag sett på hva som er rett og galt. Godt og ondt i dagens samfunn (Johansen & Vetlesen, 2009, s. 105).

I boken *Noen ganger skal man lyve – en innføring i etikk* skriver Frode Nyeng «Den overordnede hensikten med etikk er å skape grunnlag for at mennesker kan leve et fritt og godt liv» (Nyeng, 2014, s. 12). Videre skriver han at dette kan være en tanke som stammer fra Aristoteles som mente at alle mennesker lette etter lykken (Nyeng, 2014, s. 12). Nyeng utbroderer at definisjonen av etikk består av mange ulike teorier og med ulike oppfatninger av hva de viktigste elementene i etikken er. Noen sier etikk handler om personlig lykke, andre mener det handler om plikter ovenfor andre, noen sier det handler om følelser og empati. Etikk er ikke én ting, men flere (Nyeng, 2014, s. 13). Med andre ord er etikk ganske komplisert. Å si at noe er etisk riktig kan være vanskelig. Som hermeneutikken sier så kan to stykker som kommer fra ulike kulturer tolke samme ting på helt forskjellige måter. Dette vil jeg anvende til etikken også. Noe som er etisk riktig for en person, trenger ikke være etisk riktig for en annen.

Som nevnt tidligere går dette masterprosjektet på møtet mellom andres personlige fortellinger og min egen personlige fortelling. Ved å jobbe med andres autobiografiske material ønsket jeg å ta opp etiske hensyn man burde være bevisst på i et slikt arbeid. Det er viktig å reflektere over disse hensynene i møte med informantenes fortellinger og meg som formidler og forsker. Jeg hadde ikke på forhånd kunnskap om hvordan det var for dem å vokse opp, for noen skeive kan dette være relativt dystert. Det er skeive som blir kastet ut av hjemmene sine når foreldre finner ut av at de liker noen av samme kjønn som seg selv, og det kan være ekstremt vanskelig å fortelle til noen andre. Derfor fortalte jeg i forkant av intervjuene at informanten ikke skulle dele noe de ikke ønsket og dele. Om de trengte en pause underveis i intervjuet var det også mulig å gjennomføre det.

3.4.1 Seksualmoral

Hva er seksualmoral? Sex er ladet med mange sterke følelser og kan også føre med konsekvenser for andre mennesker (disse konsekvensen kan for eksempel være smitte av kjønnssykdommer eller uønsket graviditet). I religion kan man og høre om synd, for eksempel

om det er synd å onanere eller å ha sex før ekteskap (Nyeng, 2014, s. 49). Filosofen Robin Barrow uttaler seg om seksualmoral ved å si at det ikke er mulig å koble seksuelle relasjoner og handlinger entydig med brudd på moralske prinsipper. Altså er det ikke mulig å argumentere for en seksualmoral. Allikevel er det viktig å vite at ideen om en seksualmoral kan bringe oss videre innsikt i seksuelle relasjoner. Her er det viktig å vite om ord som sårbarhet og makt (Nyeng, 2014, s. 50).

3.4.2 Sårbarhetens etikk

I de gjennomførte intervjuene med informantene, var det en uskreven regel om at de måtte være sårbare. Seksualitet er et veldig personlig tema og noe en ikke snakker om til hverdags. Som nevnt i kapittel om intervju ville jeg ikke at informantene skulle fortelle om noe de ikke ønsket at jeg skulle vite om. Det kan være vanskelig å finne ut av at en er skeiv, og det kan gjøre det vanskelig å snakke om i senere tid og. Intervjuene ble gjennomført ved at informanten fortalte om seg og sine erfaringer, men også at jeg fortalte om meg og mine erfaringer. Ved å velge og fortelle om egne personlige opplevelser kunne dette være med på å gi informanten et mer personlig inntrykk av meg, og da gjøre intervjusettingen mindre formell. Ved at jeg viste sårbarhet og åpenhet kunne dette være med på å gjøre slik informanten stolte på meg og var mer komfortable med å fortelle sin egen fortelling.

I boken *Kjønn, performativitet og sårbarhet* skriver Judith Butler (2020) at det betraktes sårbarhet hvor mennesker, og andre dyr, insekter og så videre på jorden er overgitt til andre fra begynnelsen av. Mennesket blir født inn i denne verdenen og får en grunnleggende erfaring av avhengighet av andre, for så å oppleve en løsrivelse fra oppveksten og avhengigheten av andre, men uten å lykkes med dette (Butler, 2020, s. 107). Dette er fordi at å være menneske er å alltid være overgitt til andre. Andre som kan gjøre en godt, men også som potensielt kan skade en (Butler, 2020, s. 15). Slik en kan forstå dette er at man alltid er avhengig av å ha andre rundt seg, foreldre eller venner, og disse menneskene kan gi hverandre kjærlighet og forståelse, men de har også muligheten til å skade og fornekte hverandre. En fantastisk ting med mennesket er muligheten til å vise sårbarhet, men det å gjøre seg åpen for å motta kritikker er allikevel skummelt. Man som mennesker har en skepsis sårbarhet. man kan også se at kvinner har blitt mer assosiert med sårbarhet enn menn (Butler, 2020, s. 107).

3.4.3 Oppsummering

I og med at mitt forskningsprosjekt er basert på intervjuer om andres liv, og videreformidling av dette så velger jeg å trekke inn etisk bevissthet i min oppgave. Kvale og Brinkmann (2019) refererer til boken *Ethics in qualitative research* i boken deres *Det kvalitative forskningsintervju*,

hvor de skriver at noen etiske problemer ved intervjuforskning er forholdene forbundet med å «utforske menneskers privatliv og legge beskrivelsen ut i det offentlige» (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 97). Slik jeg tolker det Kvale og Brinkmann (2019) skriver i forhold til mitt prosjekt er at informantene har ikke kontroll på hva jeg som forsker og kunstner ønsker å fremheve fra intervjuene som ble gjennomført. Da har jeg det etiske ansvaret for at jeg har respekt for deres historier, og ikke misbruker den makten. Et mulig problem som kunne oppstå underveis er om informanten ønsket å trekke seg fra forskningsprosjektet, eller endret mening om det var noe de ikke ønsker å dele fra intervjuet. Dette har ingen av mine informanter ytret et ønske, til tross for at de har hatt muligheten til å gi meg beskjed under hele prosjektet om dette har vært noe de har ønsket.

4.0 Empiri

Som nevnt i innledningen så har dette prosjektet gått ut på å lage en fortellerforestilling basert på andres og min egen personlige fortelling om hvordan det har vært å vokse opp som skeiv. I dette kapittelet skal jeg kort forklare prosessen og gjennomførelsen.

4.1 Informantene

Det første jeg trengte var informanter som ville være en del av prosjektet. Jeg tok kontakt med skeiv ungdom, fri og en Facebook-gruppe dedikert til skeive nordmenn. Jeg fikk kontakt med tre stykker som hadde lyst til å være en del av prosjektet mitt. Disse var:

Mika – 32 år fra Sørlandet. Intervjuet ble gjennomført den 4. oktober 2022.

Pil – 19 år fra Nord-Norge. Intervjuet ble gjennomført den 24. oktober 2022.

Iben – 67 år fra Østlandet. Intervjuet ble gjennomført den 7. oktober 2022.

Navnene ovenfor er pseudonymer og ikke det de heter i virkeligheten.

Jeg ville ha informanter fra ulike deler av Norge og i ulike aldre. Tanken bak dette er basert på kunnskap jeg har lest i boken *Skeive linjer i norsk historie* skrevet av Hanne Marie Johansen (2019). *Skeive linjer i norsk historie* handler om, slik tittelen sier norsk skeiv historie og tar for seg informasjon fra norrøn tid til i dag, men jeg har fokusert på historien fra begynnelsen av 1900-tallet til i dag. Boken gir meg kunnskap på hvordan aktivismen ble gjennomført for at skeive skal ha samme rettigheter som ikke-skeive den dag i dag. For å kunne gi et inntrykk for å vise disse holdningsendringene i Norge ville jeg bruke informanter i

ulike aldre. Jeg ville også ha informanter fra ulike deler av Norge for få kunnskap om forskjellene ved å vokse opp som skeiv i en storby og et tettsted.

4.2 Intervjuene

Informantene ble invitert til å bli med på intervju med meg, hvert intervju varte cirka 30 til 60 minutter. I disse intervjuene byttet jeg og informant på å fortelle og svare litt på spørsmålene i intervjuguiden. På den måten framsto intervjuet mer som en samtale der vi begge delte fra våre erfaringer. Intervjuene ble så transkribert for så å bli bearbeidet til en del av min forestilling.

Spørsmålene var åpne i håp om at informantene kunne fortelle fortellinger som de selv ønsket å dele. Spørsmålene gikk ut på hvordan de forstod de var skeive, hvor gamle de var da de forstod det, hvordan var det for dem å finne ut av dette, hvordan opplevdes det i dag knyttet til å være skeiv og hva om de kunne fortelle om sin første forelskelse. Intervjuguiden er også vedlagt som vedlegg 3. Ut fra intervjuguiden ønsket jeg svar som skulle være deres fortellinger, da måtte jeg som intervjuer prøve å få konkretisert spørsmålene slik at de fortalte som seg selv og deres liv.

Ut ifra disse intervjuene var det noe i fortellingene som gikk igjen i de ulike informantene, selv om alle kom fra ulike deler av landet og vokste opp på ulike tidspunkt i Norge. Likhetene var blant annet følelsen av skam og ensomhet Disse likhetene kommer jeg til å komme tilbake til i drøftings kapitlet.

4.3 Bearbeiding og innhenting av datamateriale

Bearbeidelsene av intervjuene besto i hovedsak av valg av hvilke deler av intervjuene jeg ønsket å bruke i forestillingen. Jeg hadde i utgangspunktet tenkt å ha en sammenhengende forestilling med aristotelisk dramaturgi hvor alle intervjuene var satt sammen slik at de kunne bli en helhetlig fortelling. Dette ble endret på da jeg følte jeg ikke klarte å lage et produkt jeg ble fornøyd med. Det var noe som manglet, og dette noe kommer jeg til å komme tilbake til..

Utvalg av materiale ble gjort i samarbeid med TMS. Jeg hørte på lydopptakene samtidig som jeg formidlet hva som ble fortalt i intervjuene. På denne måten kunne TMS fortelle meg hva i de ulike fortellingen hen ville høre mer av og hva hen følte gjorde mindre inntrykk på hen. Det endelige produktet ble da til en fortellerforestilling med episodisk dramaturgi, hvor det vekslet mellom meg og min historie som skeiv, og fortellinger fra informantene sine liv. Informantenes fortellinger ble formidlet ved hjelp av lydopptak hvor andre hadde spilt inn de bearbeidete intervjuene og jeg formidlet min egen fortelling. Det performative jeg ble en mye

mer vesentlig rolle enn først antatt. Det jeg mener med det performative meg er meg selv som karakter i fortellingen. Jeg forteller en del om mine opplevelser. Som forteller er man i rolle som forteller, men også seg selv.

Fortellingen ble delt opp i disse delene

1. Anslag: Fortellingen om det første møte med pride i 2015.
2. Lydopptak av hvordan Pil fant ut av at de var skeive.
3. Jeg fortalte om hvordan jeg kom ut av skapet
4. Lydopptak av Mika og hvordan de fant ut av at de var skeive
5. Jeg fortalte om hvordan jeg og min første kjæreste møttes, og hvordan det var.
6. Lydopptak av informant Iben som fortalte om hvordan det var for hen å vokse opp som skeiv, hvordan det var på 80-tallet knyttet til HIV – og AIDS epidemien, og hvordan de har det i dag.
7. Fortelle om mitt andre møte med pride i 2016.

Innhenting av datamateriale baserer seg sterkt på egne notater og refleksjoner i feltdagboken. I den står det notater om hvordan bearbeidelsen har blitt gjennomført. Det er også notert ned tilbakemeldinger jeg har fått av publikummere som har sett forestillingen mellom 05.12.22 til 15.12.22.

4.4 Oppsummering av empiri

Min oppgave var å lage en fortelling basert på tre informanternes opplevelser med å vokse opp som skeiv på ulike steder i Norge, og på ulike tidspunkt. I første omgang tok jeg selv og hørte på intervjuene og skrev ned det som gjorde inntrykk på meg. Videre jobbet jeg med en tidligere medstudent. Vi jobbet på den måten at jeg hørte på intervjuene og fortalte hva som ble sagt, mens hun noterte ned hva som gjorde inntrykk på henne. På denne måten kunne jeg få noen andres perspektiv på hva som kunne vært viktig å få.

Bruket av lydklippene i møtet med mitt autobiografiske materiale har blitt brukt med et ønske om å finne lignende situasjoner som har skjedd i informantene mine sine liv og mitt eget. Disse lydklippene varierer i lengde, ettersom hvor mye informasjon og fortellinger jeg som forsker fikk ut fra intervjuene med informantene. På grunn av dette varer det siste lydklippet en del lenger enn de to andre, for dette intervjuet var med informanten som var vant med å bli intervjuet.

Imens lydklippene ble spilt så kunne jeg som forteller kommentere eller ha en dialog med lydklippet, dette ble gjennomført som et virkemiddel for å vise informanten som en annen person enn meg, og intervjusettingen med informanten som en del av forestillingen. Jeg valgte å gjøre dette for å vise at dette er en samtale som fortsatt pågår i dag. Ett av ønskene mine med å lage denne forestillingen var å vise mangfold. Mange tenker at det å være skeiv i dag går fint, og det er i utgangspunktet sant. Det er de som ikke tenker det som kan ødelegge for flertallet. Slike eksempler er skytingen ved London pub natt til 25. juni og masseskytingen i Colorado USA ved en skeiv nattklubb den 20. november. Det er de som gjør det vanskelig for skeive som vet det er trygt å komme ut av skapet, men også vet om de med så ekstreme meninger at de ikke vil at skeive skal leve.

5.0 Analyse og drøfting

I dette kapitlet legger analyserer jeg de dramaturgiske valgene jeg har gjort i praksisen min med møtet mellom informantene sitt biografiske materiale og mitt eget biografiske materiale. Tidligere i oppgaven har jeg lagt vekt på skeiv norsk historie, den informasjonen ser jeg på som viktig for å kunne forstå og tolke andres personlige fortellinger knyttet til å ha en skeiv identitet.. Jeg kommer til å analysere egne valg i prosessen og hvorfor de valgene ble tatt underveis. Jeg drøfter og om hvorfor og hvordan det kan tenke seg at resultatet ble slik det ble..

5.1 Intervjuene med informantene

Når intervjuene mine med informantene ble gjennomført forsøkte jeg å gjennomføre intervjuet så lite høytidelig som mulig. To av de tre intervjuene ble gjort på kjøkkenbenken hjemme hos meg, så jeg hadde gjort klart kaffe, noe brus eller noe kjeks for å kunne jo det litt mer trivelig å ha dette intervjuet. Det var tydelig at i begynnelsen av intervjuet med informant Mika at hen var ukomfortabel med den formelle settingen og å snakke om deres opplevelser med å vokse opp som skeiv. Jeg måtte lede samtalen, også det ble litt av sporing og fliring mens intervjuet foregikk. Etter hvert fløt samtalen friere og Mika delte mer av seg selv og jeg styrte samtalen mindre.

Intervjuet med informant Pil og Mika var relativt like. Det var vanskeligere å komme i gang med intervjuet, mulig dette også var på grunn av den formelle settingen. Etter hvert fortalte også Pil friere, kanskje på grunn av at hen ble vant med settingen og mer komfortabel med å snakke med meg.

Siste informant var informanten jeg ga navnet Iben. Forskjeller på dette intervjuet og de to andre var at intervjuet gikk over en telefonsamtale. I utgangspunktet var dette noe jeg ønsket unngå, på grunn av den allerede formelle situasjonen som jeg følte ble enda mer formell når vi ikke møtte hverandre. Ved å gjennomføre et intervju på telefon mistet jeg muligheten til å holde øyekontakt med informanten og lese kroppsspråk, noe som jeg så på som en svakhet. Uavhengig av det var det dette intervjuet det som fløt best. Jeg fikk mer utdypende informasjon fra Iben og hans liv enn de to andre jeg hadde intervjuet. Hen hørtes komfortabel ut gjennom hele intervjuet og delte av seg og sine opplevelser. Dette kan ha vært på grunn av at informanten var vant med å bli intervjuet og har snakket om tematikken med flere før meg.

5.2 Analyse og tolkning av intervjuene

Som nevnt i kapittel 2.3.1 ble intervjuene transkribert for å bli analysert. Analyseringen ble gjennomført både alene og ved hjelp an en tidligere medstudent. Analysen av intervjuene gikk ut på å tolke, slik at jeg som forsker kan finne nye perspektiver og forståelser av intervjuene (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 222). Etter gjennomført transkripsjon så jeg gjennom intervjuene for å få et bedre overblikk over hva informantene hadde fortalt, slik at jeg kunne gjøre et utvalg av hva jeg ønsket å formidle videre til et publikum.

I analysen av intervjuene la jeg merke til likheter og gjentakelser i informantenes biografiske materiale. Disse var i stor grad knyttet til skam, og da spesielt skam når de fant ut at de var skeive. Dette kan man også se i rapporten *Skeive livsløp - En kvalitativ studie av levekår og sammensatte identiteter blant lhbtis-personer i Norge* ved at i rapporten meldte informantene om en ekstra sårbarhetsfaktor som var til stede. Denne faktoren gjorde at de kunne føle på blant annet skam (Eggebø et al., 2019, s. 40). Skam kan komme av mange forskjellige grunner. Gjengående for informantene i min studie var skammen av å være annerledes. Denne skammen beskrev informantene slik at den kom fra seg selv. Spesielt når de først fant ut av sin skeive legning, men også fra de mennesker rundt seg. Et eksempel på dette var første gang Mika tenkte tanken på å onanere mens hen så på porno med to likekjønnede.

Jeg hadde lagt merke til at jeg fulgte mer på personen med samme kjønn som meg når jeg så på porno. Da tenkte jeg tanken på hva om jeg ser på porno med bare det kjønnnet. Og da jeg var ferdig med mitt, så tenkte jeg nedverdiggende tanker om meg selv, jeg skammet meg over det jeg nettopp hadde gjort.

- Mika

Skammen til Iben var gjentagende gjennom livet hens. Først ved å finne ut av at de var tiltrukket av samme kjønn som dem selv, for å så akseptere seg selv for den hen var. Hen flyttet så ut av Norge hvor hen ble smittet med HIV. Senere flyttet hen tilbake til Norge, (fortsatt som HIV-positiv) da opplevde hen å bli utestengt fra det skeive miljøet i Norge på grunn av HIV-diagnosen. Skammen til Pil var litt vanskeligere å finne for de brukte ikke ordet skam direkte, men da de tenkte på barne- og ungdomsskolen at det var «feil» å være skeiv før de forstod de var skeiv selv.

Jeg lærte at å være skeiv var feil lenge før jeg forstod jeg var skeiv selv

- *Informant Iben*

Jeg har også opplevd skam. Den viste seg tydeligst på slutten av videregående. Da hadde jeg vært ute som av skapet i noen år, også hadde jeg hadde fått min første kjæreste som også var jente. Tidligere var ikke legning noe noen andre kunne se, men med kjæreste og å vise offentlig romantisk interesse for henne gjorde at flere fremmede rundt oss kunne se at vi var skeive. Jeg var redd for å få blikk av fremmede, redd for hva andre tenkte og hadde mye angst knyttet til hvordan andre folk skulle oppfatte meg.

Skammen endret seg til aksept hos mange av informantene når de fant flere som var like seg selv. Både Mika og jeg følte at når en av vennene våre først kom ut som skeiv, kom flere i vennekretsen også ut som skeive. Å flytte til Oslo, en storby med mange forskjellige typer mennesker med ulike kulturer, kjønnsidentiteter og seksualiteter gjorde at jeg ble tryggere på meg selv og min identitet. Her var det tydelig at flere var som meg.

Andre gjentakelser var ulike måter alle prøvde å fremstå som hetero på. Hvordan de satt, kledde seg eller oppførte seg. Det var gjengående hvordan informantene prøvde å skjule sin egen identitet på diverse måter som ikke nødvendigvis var logiske. Det jeg mener å si med dette er frykten for at noen skulle oppfatte at informantene var skeive kan bli sett på som stor på grunn av disse absurde måtene å skjule seg selv på.

Jeg var bevisst på hvordan jeg satt og gikk slik at ingen ville tro jeg ikke var hetero. Jeg kunne jo ikke si jeg var skeiv i tilfelle Russland invaderte Norge. Jeg ler av det i dag, men jeg husker at det var noe jeg var skikkelig redd for.

Informant Pil

På grunn av disse gjentakelsene funnet i intervjuene og likheter i rapporten *Skeive livsløp - En kvalitativ studie av levekår og sammensatte identiteter blant lhbtis-personer i Norge* så kan

man tenke seg at denne skammen er noe flere skeive kan kjenne seg igjen i, dette mest med tanke på skam.

5.3 De forskjellige fortellersituasjonene og etiske utfordringer rundt dette.

I løpet av bearbeiding fra intervju med informantene mine, til ferdig fortellerforestilling har det vært situasjoner der fortellingene har blitt formidlet videre eller fått ny form (som for eksempel gått fra muntlige ord til skrift på pc-skjerm). Denne prosessen har jeg valgt å kalle for ulike fortellersituasjoner. I dette delkapittelet har jeg prøvd å drøfte hvordan fortellingene kan ha endret og utviklet seg. Hva har forsvunnet fra fortellingene, hvorfor kan det ha skjedd?

Den første fortellersituasjonen har jeg valgt å kalle en fortellende intervjusituasjon. Den har vært i møte med informantene mine. Intervjuene ble som sagt gjennomført enten på telefon eller i et rom hvor jeg prøvde å gjøre det litt koselig med kaffe og småkaker. Denne fortellersituasjonen prøvde jeg å gjøre minst mulig formell med håp om å gjøre informanten så komfortabel som mulig. I løpet av intervjuet, som nevnt i tidligere kapitel, delte jeg av egne erfaringer som skeiv og. Dette gjorde jeg i håp om at situasjonen som kan virke litt iscenesatt eller uvant skulle føles mer naturlig, som om jeg og informant hadde en vanlig samtale. I intervjuene jeg hadde i rom ble det lettere for informantene å dele etter hvert som samtalen gled. I begynnelsen var det mer jeg som styrte samtalen, mens de delte, og så etter hvert svarte de på spørsmålene i intervjuguiden uten at jeg trengte å spørre dem. Unntaket her er intervjuet jeg hadde over telefon. Denne informanten var vant med å bli intervjuet, her trengte jeg nesten ikke stille spørsmål for hen svarte på det jeg ville ha svar på naturlig i samtalen. Denne fortellersituasjonen ser jeg også på som original materialet. Det var her prosessen startet.

Situasjonen etter dette var i samarbeid med TMS. Her fortalte jeg imens jeg hørte på lydopptakene av intervjuene ved bruk av hodetelefoner slik at TMS ikke skulle høre de. Hen noterte underveis hva som gjorde inntrykk på hen. Med bruk av denne metoden kunne vi sammen finne ut av hva som skilte seg ut i materialet fra intervjuene, og gjøre valg av videre bearbeiding.

Denne fortellersituasjonen har jeg valgt å kalle bearbeidelsen av fortellersituasjonene. Denne gikk ut på at jeg skrev om intervjuene til fortellinger slik jeg ønsket å ha dem med i forestilling. Jeg gjorde utvalg på hva jeg ønsket å belyse mer eller mindre i den ferdige fortellerforestillingen. I bearbeidingen «lånte» (byttet eller flyttet) deler av de personlige fortellingene fra en informants fortelling til en annen informants fortelling. Dette gjorde jeg

med ett ønske om å skille de ulike personlige fortellingene mer fra hverandre, med tanke på at det var ulike likheter og gjentakelser i fortellingene. Slik kunne informantenes tre fortellingene være rettet og fokusert på en eller flere forskjellige hendelser fra de andres personlige fortellinger.

Neste er kalt den innspilte fortellersituasjon som var meg som spilte inn disse tekstene slik jeg ville formidlingene i lydopptakene skulle høres ut.

Jeg tok deretter å spilte inn tekstene på lydopptakene der jeg formidlet tekstene. Disse lydfile og tekstene til tre stykker jeg hadde tatt kontakt med som jeg visste hadde erfaring med å formidle. Ved å sende lydfile og tekstene kunne til formidlerne kunne de få et inntrykk av hvordan jeg ønsket fortellingene formidlet, men hadde også valget å se på teksten som også ble sendt og bestemme selv hvordan de ønsket å formidle det. Sistnevnte blir da en tolkning på teksten jeg hadde skrevet. Tekstene var skrevet fra informantenes perspektiver. Et spørsmål jeg måtte ta stilling til var om dette var etiske riktig sende de bearbejdede fortellingene fra informantene til noen andre som skulle formilde deres fortelling. Jeg hadde fått lov til å arbeide med deres autobiografiske materiale, og jeg hadde også fått bekreftet f at jeg kunne endre på fortellingene slik jeg ønsket for å lage en fortellerforestilling slik jeg ønsket å formidle fortellingene deres videre, men jeg hadde ikke spurt om lov til å dele deres fortellinger med andre før forestillingen ble fremført. På den andre siden var det en bevissthet fra informantene at fortellingene deres skulle formidles videre, forskjellen her er at det var en forståelse at denne formidlingen var foran et publikum. Også ved å bruke andres stemmer som formidlere så var det enn mulighet at publikum ville tro at de som snakket på lydfile, var de som hadde opplevd det som ble sagt i klippene. Da har jeg «gitt» vekk noen andres erfaringer som gjør at noen andre får «æren» for informantenes opplevelser. Jeg endte opp med å sende disse bearbejdede fortellingene og lydklippene til formidlerne fordi jeg hadde fått bekreftelse av alle informantene at jeg kunne gjøre det jeg ønsket med deres fortellinger for å lage forestillingen, på tross av at denne godkjenningen var til meg alene som utøver og forteller.

Siste fortellersituasjon velger jeg å kategorisere som selve den muntlige fortellerforestillingen. Her ble alle den ferdige fortellerforestillingen. Formidlet foran et publikum.

Ved å dele inn i disse kategoriene av fortellersituasjonen fikk jeg en bedre oversikt over mulige endringer som har skjedd gjennom gjenfortellingene fra intervjuene med informantene, til selve forestillingen. De største endringene ble gjort ved bearbejdingen fra

intervjuene til den sceniske teksten. Det er der jeg velger hvordan de andre fortellingene skal bli formidlet

Seksualitet og identitet kan være sårbart å snakke om, og noe alle har. Å snakke om seksualitet og sex har lenge vært tabu, da spesielt med tanke på de som er definerer seg som skeive. Skam var som sagt et gjengående tema i de personlige fortellingene til informantene og mitt eget autobiografiske materiale. Skammen det ble fortalt om kunne komme både fra omverdenen, men og seg selv, sistnevnte kalles internalisert homofobi. Dette er noe jeg har følt et spesielt stort ansvar mens jeg har jobbet med bearbeidningen av disse personlige fortellingene.

I intervjusituasjonene har det ikke alltid vært direkte snakk om skam, eller internalisert homofobi, men det har kunnet tolkes slik av meg som intervjuer og forsker. Dette kan knyttes tilbake til hermeneutikken og projiseringen en burde være bevisst på som forsker (Thurén, 2020, s. 107 & 108). Dette kan føre til misforståelser fra meg som forsker, og det kan også endre informantenes personlige fortellinger.

5.4 Å jobbe frem mot en handling i fortellingen

Da jeg begynte med masterprosjektet høsten 2022 skrev jeg i feltdagboken:

I dette masterprosjektet har jeg lyst til å undersøke bruk av andres personlige fortellinger, og mitt ønske å fortelle disse fortellingene som forteller til et publikum. Jeg har et ønske om at disse fortellingene skal handle om skeive mennesker og deres opplevelse med å vokse opp som skeiv. Det hadde vært kult og hatt med informanter i ulike aldre og fra ulike deler av Norge.

- Notat fra 15.09.22

Dette var mine første tanker til hvordan og hva slags type forestilling jeg ønsket å jobbe mot. Jeg begynte å ta kontakt med skeive organisasjoner som FRI, Skeiv Ungdom og postet også et innlegg på Facebook i en gruppe for skeive. Dette gjorde jeg for å få kontakt med folk som kunne være interessert i å være en del av prosjektet. Som nevnt kom jeg i kontakt med tre informanter som ønsket dette. Mens jeg ventet med å få prosjektet godkjent av sikt, leste jeg meg opp på den skeive historien i Norge. Hermeneutikken sier at når noe skal tolkes er det viktig å sette seg inn i det som skal tolkes (Thurén, 2020, s. 107 & 108). På grunn av den tankegangen fra hermeneutikken hadde jeg et ønske om å forstå den norske skeive kampen som en person som ikke har måttet kjempe for rettighetene mine som skeiv.

Utgangspunktet var å ikke bruke mitt eget narrativ i dette forskningsprosjektet. Jeg ønsket å forholde meg utenfor fortellingen og bare representere meg selv som formidleren av andres fortelling ved å sammenslå mine tre informanternes fortellinger til en ny fortelling. I og med at jeg jobbet med andres personlig fortellinger sto jeg ovenfor et etisk ansvar på hvordan disse fortellingene skulle bli formidlet. Disse fortellingene var og er en del av informantenes livsverden og narrativ.

Jeg sliter med å slå sammen fortellingene. Jeg føler jeg ikke klarer å lage en sammenhengende fortelling med utgangspunkt i alle informantenes fortellinger. Jeg føler jeg ikke klarer å få fram alle informantenes individuelle fortellinger. Det blir bare et rot og ikke noen sammenheng mellom dem.

Notat fra 27.10.22.

I dette notatet er jeg frustrert over at jeg ikke klarer å lage en fortelling slik jeg ønsket det. Informantene har gitt meg tillatelse til å bruke deres autobiografiske materiale, men så klarer jeg ikke bygge en fortelling på dette. Deres individuelle liv og fortellinger ble usynlige når det skulle være en sammenhengende fortelling basert på tre personers liv.

Jeg hadde fått beskjed av veilederne mine at jeg ikke måtte glemme meg selv i prosjektet. Da jeg gikk muntlig fortellerkunst på bacheloren i drama- og teaterkommunikasjon var det et arbeidskrav å fortelle en personlig fortelling. Da fortalte jeg om hvordan jeg fant ut av at jeg var skeiv. Så jeg hadde allerede bearbeidet noe jeg kunne ta utgangspunkt i og bearbeide slik det kunne bli en del av prosjektet.

Jeg har bestemt meg for å flette inn min egen fortelling med informantenes. Hvordan jeg tenker dette er jeg fortsatt usikker på.. Jeg har jo lyst til å fortsette med å lage en fortellerforestilling med alles fortellinger smeltet sammen til en, men jeg har ikke fått til et utgangspunkt jeg er fornøyd med enda.

Notat fra 30.10.22.

Jeg tok kontakt med TMS for å få hjelpen hennes i videre bearbeiding av forestillingen. Jeg gjorde dette for jeg ikke ville bli blind på egne valg og for å få nye impulser i arbeidet videre. TMS var med på å velge materiale som skulle bli en del av forestillingen, og ble også brukt slik at jeg kunne reflektere høyt over jeg egne valg med noen andre til stede.

For å ikke miste informantenes fortellinger har jeg valgt, med hjelp av TMS å dele opp fortellingene i ulike deler. Slik kan jeg slippe å miste informantene og får belyst deres fortellinger individuelt.

Notat fra 10.11.22.

Videre arbeid baserte seg på valg av eget autobiografiske materiale. Som nevnt ovenfor hadde jeg allerede gjennomført et arbeidskrav og bearbeidet en fortelling om meg selv som skeiv. Denne fortellingen måtte forandre seg for å kunne brukes i dette møtet med informantens autobiografiske materiale.

Hvordan skal jeg gjøre dette? Jeg vil ikke at min fortelling skal overskygge noen av informantenes fortellinger, og hvordan skal jeg legge opp rekkefølgen. Skal jeg fortelle min egen fortelling i kronologisk rekkefølge eller skal jeg dele den opp? Hjelp!

Mer av notatet fra 10.11.22

Etter denne frustrasjonen av å føle at jeg ikke klarte å komme videre kom jeg fram til dette handlingsforløpet:

Det første som blir fortalt om i min fortelling er mitt første møte med Pride. Jeg er da 16 år, på sommeren er i Lillestrøm, det er sommer og jeg vet at i Oslo var det Pride. jeg tar togturen til Oslo og velger å dra tilbake til Lillestrøm. Videre snakker jeg om hvordan jeg fant ut at jeg var skeiv, mine første «forelskelser», og venner rundt meg som kom ut som skeiv, som gjorde at jeg kom ut som skeiv. også folk som gjorde det vanskelig å komme ut som skeiv.

Her kom første overgang til informant pil og hems opplevelse med å bo på folkehøyskole og bli forelsket i romkamerat som og så var lesbisk, men inne i skapet så er det bare var bare de 2 som visste om det. Behovet for å snakke om forelskelsen, men samtidig da snakke om noen som er inne i skapet, og som ikke vil at andre skulle få vite det.

I min egen fortelling har det vært et tidshopp, og jeg har begynt på videregående skole i en annen by. På denne skolen opparbeide dere jeg mot og blir trygg nok på meg selv til å kunne si til foreldrene mine at jeg er skeiv, og hvordan de reagerte på dette.

I neste lydklipp fikk publikum hører Mika sin fortelling. Denne fortellingen gikk i hovedsak ut på og komme ut av skapet. om hvordan det var for hen å finne ut av at de var skeiv og snakke med vennene sine om det, og med mor. Også hvordan stefar reagerte på at Mika var

skeiv. Hvordan stefaren latet som de syntes det var greit, men ville ikke at Mika og kjæresten skulle sove i samme seng, og hvordan Mika reagerte på dette.

I min egen fortelling har det vært et nytt tidshopp og jeg går mitt siste år på videregående skole. Jeg snakker om min første ordentlige forelskelse, og hvordan det var i en liten by, der alle kjente alle og en helst ikke ville skille seg ut.

I et nytt lydklipp hører vi informant Ibens fortelling om å vokse opp som skeiv på 60 tallet. Hvordan hen visste hen var annerledes enn andre barn på deres alder. hvordan hen forstod at hen var skeiv, hvordan han møtte flere skeiver og protesterte for at det var greit å være skeiv. Hvordan Oslo så ut på tidlig 70-tallet kommer at det var veldig lite som skjedde og at det ikke var mangfoldig kultur i Oslo da. Videre i tidshopp fra hens fortelling, å være i USA når Hiv og AIDS hadde sitt første utbrudd. Hvordan han fikk hiv selv, som utviklet seg til aids. Hvordan det var å bli frisk, og å komme tilbake til Norge hvor det hadde blitt mer mangfoldig kultur og mer ting som skjedde i Oslo. få medisiner imot hiv, for å ikke smitte folk eller at hiven skulle det utvikle seg til aids.

I avslutningen av fortellingen var jeg i London, på studietur med videregående i klassen min vi skulle se en forestilling som var interaktiv, og i forestillingen spurte en av skuespillerne om læreren min visste hva kjærlighet var. Hun forklarte at kjærlighet var når man møtte en person man var like glad i som man var glad i seg selv, og kunne sette deres behov på lik linje med sine egne behov. Et av det henvendte skuespilleren seg til meg og spurte meg hva å gifte seg var. jeg ble satt ut og stammet, og klarte ikke helt å forklare slik jeg ønsket, før ene klassen min avbrøt meg og sa at giftemål var når en mann og en kvinne bestemte seg for å leve resten av livet sitt sammen. dette var jeg uenig i og turte å rette på klassekameraten min ved å si at giftemål var nå to personer vil jeg leve resten av livet sitt sammen, det trengte ikke være en mann og en kvinne.

I et nytt tidshopp er jeg er tilbake i Lillestrøm er 16 år gammel (ett år eldre enn i anslaget) og skal på nytt ta toget til Oslo for å feire Pride. Denne gangen ble jeg i Oslo istedenfor å reise tilbake til Lillestrøm.

Det ovenfor kan man se på som et forkortet manus til forestillingen. Manuset arbeidet jeg med selv uten innblikk fra TMS eller andre.

Videre jobbet jeg med utprøving på hvordan jeg kunne formidle manuset. Scenografien ble til noen stoler med bilder hengende fra taket rundt disse stolene. Disse bildene var bilder fra

sentrale opplevelser fra fortellingene som for eksempel en folkehøyskole, noen bilder av meg og et stjernebilde.

For at forestillingen ikke skulle virke dyster og trist med tanke på et tema som kan være sårbart brukte jeg som forteller humor som virkemiddel i mine egne deler i forestillingen. Det ble vanskelig for meg å forsvare bruk av humor i informantenes fortellinger, selv om de lo selv av ulike deler i sin egen fortelling. Dette var vanskelig for jeg var redd for at det skulle virke som at jeg gjorde narr av deres fortellinger selv om jeg så humoren i det de fortalte og at de som sagt lo selv når de fortalte det. Jeg ville fortsatt ha med humoren og de øyeblikkene de fortalte om som ikke var eksklusivt dystre. For å få med humoren fra informantenes fortellinger valgte jeg å flette inn de øyeblikkene inn i min egen fortelling. Et eksempel på en del av informantens fortelling som jeg endret på og plasserte i en av delene mine er:

Den første jeg kom ut til var katten min. ‘

Informant Mika

Som jeg endret til:

Så etter å tenke lenge på det, bestemte jeg meg for å komme ut til katten min. Hun tok det greit og det var herlig å få sagt det til noen. Etter det diskuterte vi hvordan jeg skulle si det til vennene mine.

Utdrag fra manus

Fortellingen ble vist foran publikum. Visningene kalte jeg for prøveforestillinger for å få tilbakemeldinger fra andre for å få nye impulser ved prosjektet. Prøveforestillingen gikk mellom 05.12.22 og 15.12.22. Etter alle prøveforestillingene noterte jeg ned tilbakemeldingene jeg hadde fått fra publikum.

Ikke interagerer med publikum slik du gjorde nå.

Noen ganger var det usikkert om du var deg selv eller om det var en del av fortellingen.

Du må jobbe med overgangene

Jeg skulle ønske du kunne jobbe med litt mer motstand. Jeg ser jo at motstanden er der men jeg vil ha den tydeligere fram.

Disse tilbakemeldingene var mest rettet mot meg som utøver, men jeg fikk også tilbakemeldinger som:

Jeg føler at du får fram disse delte historiene og opplevelser som en egen trøst, det blir på en måte et felles møtepunkt mellom deg og disse historiene du har vært med på å formidle.

Man kan liksom speile seg selv i andres erfaringer.

Disse tilbakemeldingen hjalp meg med å kunne forstå hva det var jeg hadde formidlet for andres øyne og ører enn mine egne. I det siste notatet i feltdagboken står det:

Gjennomført praktisk eksamen. Det har blitt gjennomført intervjuer med norske skeive mennesker i ulike aldre og fra ulike deler av Norge, sånn jeg hadde lyst til i starten. De har ikke blitt bearbeidet til en forestilling slik jeg først så for meg forestillingen. Jeg ble en større del av forestillingen enn jeg ønsket å være, men av god grunn.

Notat fra 15.12.22

5.4.1 Dramaturgisk analyse

Tidligere skrev jeg om noen ulike dramaturgiske former. Disse var aristotelisk/dramatisk dramaturgi, den episke dramaturgien og den episodiske dramaturgien. Min fortellerforestilling har likehetstrekk med alle disse formene, men også ulikheter som gjør slik at den ikke passer inn 100% i noen av disse formene.

Forestillingen min er, som nevnt tidligere, syv deler hvor det hopper frem og tilbake i tid. I hovedfokus er min egen fortelling som blir avbrutt av lydklipp av nye fortellingen fra andres liv.

Det er mulig å se på dramaturgien i min egen fortelling som den typiske aristoteliske dramaturgien. Jeg velger å starte med å fortelle om meg og mitt liv av flere grunner. Jeg fortalte om hvordan jeg fant ut av at jeg var skeiv og hvordan jeg forholdte meg til det da jeg først fant ut av det. Jeg valgte å starte med mitt første møte med pride. Som nevnt tidligere av Wilson (2022) i kapittel 3.1 har hvor man velger å starte fortellingen mye å si for hva man ønsker å fortelle med hjelp av fortellingen (Wilson, 2022, s. 5 & 6). Jeg bestemte meg for å starte med meg selv for å gi publikum kontekst til hvorfor jeg skal fortelle om å være skeiv. Dette gjør og slik at jeg blir etablert som en egen karakter i fortellingen min tidlig (Handgaard, 2020, s. 152, 153 & 154). Jeg valgte og denne hendelsen som anslag for jeg visste jeg hadde en lignedes opplevelse ett år etter, men året etter endte jeg med å gå i pridetoget istedenfor å reise tilbake til Lillestrøm. Her blir vi også introdusert til det første plot-pointet som er når jeg velger å snu for å reise tilbake til Lillestrøm. Jeg som

protagonisten ønsker å reise til Oslo for å feire pride, det som blir antagonisten er redselen for at noen i familien min skal se meg, og finne ut av at jeg er skeiv.

Hvor dramaturgien endrer seg fra den aristoteliske formen til den episodiske og episke formen er når lydklippene blir introdusert. Dette ved at de avbryter hva jeg snakker om, og det kommer inn en ny stemme. Når lydklippene var ferdig med å spilles av, har det også skjedd et tidshopp i min egen fortelling. Disse tidshoppene kunne variere fra seks år til noen måneder, dette kan gjøre slik at forestillingen blir mer episodisk oppdelt. Lydklippenes funksjon var å få inn flere stemmer og informantene med i fortellingen. De kan og være med på å minne publikum på at de ser på en forestilling ved at de ikke forstår hvor den nye stemmen kommer fra, og blir fraktet tilbake til publikumsplassen. Dette bærer likhet av den episke dramaturgisk formen.

5.5 Viktigheten av representasjon

I innledningen skrev jeg om representasjon av ulike etnisiteter, seksualiteter og kjønn i filmer og tv-serier. som nevnt tidligere har denne representasjonen blitt og vi ser mer på tv skjermen de siste årene enn tidligere. Dette på grunn av voksende aksept av ulike minoriteter (Thomson, 2021, s. 1). Tidligere har representasjonen av skeive i media ofte blitt redusert til stereotypiske eller negativt portrettede karakter (Thomson, 2021, s. 5). Disse stereotypene kan for eksempel være at skeive menn er feminine. De kan like å gå i rosa, som kan bli sett på som «jente» farge. Skeive kvinner kan bli representert med at de kan være maskuline ved å ha kort hår, eller å like forskjellige typer sport. Evolusjonspsykologene Richard Lippa, Glenn Wilson og Gerulf Rieger forsker alle på forskjeller i oppførsel og interesser blant atferd i homoseksuelle og heteroseksuelle. De har en hypotese om at homoseksualitet er forbundet med feminitet hos menn og maskulinitet hos kvinner. Dette har de funnet knyttet til biologiske forskjeller mellom menn og kvinner, og de har kommet til konklusjonen: Homoseksualitet er sannsynligvis hormonelt og medfødt, men det trengs større og bedre studier for å endelig bevise det. (Bolsø, 2010, s. 12 & 13). Dette er en kilde fra 2010 og jeg vet ikke hvordan forskningen har utviklet seg videre knyttet til om seksualitet er medfødt eller ikke. Jeg ville trekke fram forskningen til Lippa, Wilson og Rieger med tanke på stereotypier og at denne forskningen kan ha vært med på å forsterke stereotypene nevnt tidligere i avsnittet.

I artikkelen *An analysis of LGBTQ+ representation in television and film* skrevet av Katelyn Thomson (2021) konkluderer hun med at skeive har hovedsakelig blitt representert på en

negativ måte i TV og filmer. Det blir også konkludert med at når representasjonen blir gjort riktig, det vil si uten stereotypiene og lignende, hvor viktig TV og film kan være som et verktøy for å vise frem og akseptere ulike minoriteter (Thomson, 2021, s. 8). Denne informasjonen kan man videreføre til det meste. Fordommer kommer fra lite kunnskap om et tema, med å vise representasjon og forfremme ny informasjon kan det være med på å få vekk fordommer.

Mangel på representasjon var noe informant Mika kunne ønske hen kunne se mer av. I slutten av intervjuet snakket hen om en hendelse som skjedde en sommer på Sørlandet.

Sist gang jeg møtte noen med et problem med at jeg var skeiv, utenom skytingen i Oslo. Da satt jeg på en bar i sentrum. Plutselig kom det en gruppe med sånn fire-fem-seks stykker fra Stavanger og spurte oss «Hei du, er dere homofile?». Jeg bare, men hva i faen? De var ikke mye yngre enn meg (32 år). Det virket nesten som at de ikke hadde sett homofile før. De fortsatte å stille spørsmål sånn at jeg måtte sitte der å forsvare meg selv og snakke om hvordan sex fungerte. Noe jeg syntes var ukomfortabelt, og det hadde ikke skjedd om jeg hadde vært hetero.

Hen tar opp at det ikke virket som at disse folkene ikke hadde møtt en skeiv person før. Det kan ha vært med på å gjøre slik at disse menneskene tenkte at det var greit å stille disse spørsmålene til dem, at det kom fra uskyldig nysgjerrighet. Dette er ikke noe jeg kan vite. Det informantene snakket om er en opplevelse der jeg ikke var til stede, og da ikke kunne se kroppsspråket til de som stilte disse spørsmålene eller høre toneleie på hvordan de sa det de sa.

6.0 Avslutning. Ikke glem deg selv!

Avslutningsvis vil jeg redegjøre for mine viktigste funn i denne studien som svarer på problemstillingen **på hvilken måte kan jeg som forteller og forsker bearbeide andres personlige fortellinger om til en fortellerforestilling?**

I dette masterprosjektet har jeg opparbeidet meg erfaring med hvordan å jobbe med andres personlige fortellinger. Som forteller har jeg fått muligheten å fordype meg i en ny del av fortellerkunsten jeg ikke hadde erfaring med tidligere. Det har gitt meg nye perspektiver om etiske spørsmål som kan oppstå underveis knyttet til forestillingsarbeid med andres virkelige og personlige fortellinger. Fortellerforestillingen ble først til da jeg møtte fortellingene til informantene med min egen historie. Det var denne sammenslåingen som ble til en ide jeg

ønsket å formidle og jobbe med videre. «Ikke glem deg selv og din historie» var noe hoved- og biveilederen sa til meg i veiledningstimene knyttet til dette prosjektet. «Ja okay, jeg skal ikke det» tenkte jeg mens jeg himlet litt med øynene. Jeg vil ikke være en del av dette prosjektet på den måten at jeg ikke ønsket å ha en rolle i fortellerforestillingen. Jeg trengte ikke høre på hva de sa om jeg var uenig med dem. Jeg skulle bestemme selv over hva jeg ville gjøre. Nå er det slik at veilederne ofte har litt mer erfaring med hva en burde gjøre enn det jeg har, og at de oftest vil mitt beste, og det ble slik at min fortelling ble et viktig funn i gjennomførelsen av masterprosjektet. Mine erfaringer og refleksjoner har vært viktige og blitt aktivt brukt gjennom denne prosessen.

Å forske med andres fortellinger var noe utfordrende i starten. Det etiske ansvaret ved å jobbe med noen andres opplevde historier gjorde det vanskelig for meg å arbeide kreativt med materialet jeg skulle bruke som materiale for utarbeiding til forestillingen. Jeg følte det ble til at jeg utleverte noen som ikke var til stede. Det var da jeg så likheter fra informantenes liv på tvers av hverandre, og mitt eget liv at prosessen begynte å gå videre. Ved å kunne utlevere meg selv, og bruke informantenes fortellinger mer som virkemiddel for å få inn flere stemmer og ikke føle meg så alene på scenen.

Helt til slutt legger jeg ved et sitat som jeg ikke klarte å flette inn noe annet sted, men som gjorde sterkt inntrykk på meg.

Jeg hadde ett veldig godt forhold til farmoren min. En dag jeg kom til henne for å drikke kaffe og røyke sigaretter inne så sa hun til meg: «Du barnebarnet mitt. Nabokjerringa sa til meg at hun hadde sett deg holde hender i Oslo med en annen av samme kjønn som deg, er dette sant?» Jeg svarte «Ja, det er sant. Er det greit?» Så svarte hun «Ja, det er det. Så lenge du er lykkelig, men jeg kan ikke forstå det, men jeg elsker deg for det. Det er deg jeg elsker mest av alle, men jeg forstår det ikke.»

Informant Iben

7.0 Bibliografi

- Blikk. (2019, 27. Juni 2019). *STONEWALL-opprøret*. Hentet 15.02 fra <https://blikk.no/stonewall-opprøret/149137>
- Bolsø, A. (2010). *Folk flest er skeive*. Forlaget Manifest AS.
- Breivik, E. M., Tørmoen, A., Foss, A. B., Fribeg, J., Bergo, I., Brekke, A. A. T., Haugen, V., Rosef, T., Bellinder, O., Midtskog, R., Bø, E., Nijjer, H. K., Sveen, S. L. & Andersen, G. (2022, 25. juni). To drept etter skyting i Oslo: Etterforskes som terror. VG. <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/472qRR/to-drept-etter-skyting-i-oslo-etterforskes-som-terror>
- Butler, J. (2020). *Kjønn, performativitet og sårbarhet* (L. Holm-Hansen, Overs.). Cappelen Damm.
- Caine, V., Estefan, A. & Clandinin, D. (2019). *Narrative Inquiry*. <https://doi.org/10.4135/9781526421036771087>
- Dahlsveen, H. (2010). *Innføringsbok i muntlig fortellerkunst - eller snipp snapp snute så var historien ute og tipp tapp tynne nå kan fortellingen begynne*. Universitetsforlaget.
- Dahlsveen, M. H. (2019). *Fortellerboken - deg selv og andre fortalt*.
- Eggebo, H., Stubberud, E. & Anderssen, N. (2019). *Skeive livsløp - En kvalitativ studie av levekår og sammensatte identiteter blant lhbtis-personer i Norge* (6/2019). Nordlandsforskning. https://nforsk.brage.unit.no/nforsk-xmli/bitstream/handle/11250/2625471/Skeive%2blivsl%25C3%25B8p%2bNF-rapport%2b6_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Endestad, I., Mørch, T. & Jans, D. (2022). "Snakk med meg"
- Et innblikk i Ungdomstelefonen*. Skeiv Ungdom. https://ungdomstelefonen.no/app/uploads/2022/08/Snakk-med-meg_-Ungdomstelefonen-2014-2021.-rapport.pdf
- Engvik, M. (2022, 18.02.22). *Dårligere levekår blant ikke-heterofile*. Statistisk sentralbyrå. Hentet 16.04 fra <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/levekar/artikler/darligere-levekar-blant-ikke-heterofile>
- Erntsen, S. (2011). *Teaterkompaniet - kunst, kultur og næring*. Landslaget drama i skolen & Thalia Publishing
- Evans, M. (2006). *Innføring i dramaturgi*. Cappelen damm akademisk.
- Gladso, S., Gjervan, E. K., Hovik, L. & Skagen, A. (2015). *Dramaturgi Forsetillinger om teater* (Bd. 2). Universitetsforlaget.
- Handgaard, B. (2020). *Historiefortelling på digitale plattformer*. CAPPELEN DAMM AKADEMISK.
- Henfrey, N. V. (2022, 12.12). *George Santayana*
- Spanish-American philosopher*. Hentet 13.03 fra <https://www.britannica.com/biography/George-Santayana>
- history.com, e. (2017, 31. Mai 2022). *Stonewall Riots*. A&E Television Networks. Hentet 16.02 fra <https://www.history.com/topics/gay-rights/the-stonewall-riots>
- Horn, G. (2005). *Alene med publikum*. . Tell forlag.
- Horsdal, M. (2012). *Telling lives*. Routledge
- Johansen, H. M. (2019). *Skeive linjer i norsk historie frå norrøn tid til i dag*. Samlaget.
- Johansen, K. E. & Vetlesen, A. J. (2009). *Innføring i etikk* (7. utg.). Universitetsforlaget.
- Krogh, T. (2017). *Hermenutikk om å forstå og fortolke* (Bd. 2). Gyldendal publisher.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2019). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utgave. utg.). Gyldendal.
- Lwin, S. M. (2020). *A multimodal perspective on applied storytelling performances – narrativity in context*. Routledge.
- Læg Reid, S. & Skorgen, T. (2010). *Hermeneutisk lesebok*. Oslo: Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek.
- Moe, T. S., (Isak) & Eggesbø, Carl Martin., (Eskild). (2016). SKAM (Sesong 3, Episode 5) [TV-serie]. NRK. <https://tv.nrk.no/serie/skam/sesong/3/episode/5/avspiller>

- Neelands, J. (2006). Re-imagining the Reflective Practitioner: towards a philosophy of critical praxis. I J. Ackroyd (Red.), *Research methodologies for drama education* (s. 15-37). A Trentman Book Institute of Education Press.
- Nyeng, F. (2014). *Noen ganger skal man lyve - en innføring i etikk*. Fagbokforlaget.
- Næss, H. E. & Pettersen, L. (2017). Innledning: Metodemangfoldets muligheter. I H. E. Næss & L. Pettersen (Red.), *Metodebok for kreative fag* (s. 15-19). Universitetsforlaget.
- Ploof, R. (2016, 05.07.16). *All Stories are Narratives, but not all Narratives are Stories*. storyhow. Hentet 08.06. fra <https://storyhow.com/blog/stories-narratives-not-narratives-stories/#:~:text=A%20story%20is%20the%20result,it%20contained%20some%20different%20things>.
- Prevention, C. f. D. C. a. (2022, 4.03.22). *Ways HIV can be transmitted*. Hentet 23.02 fra <https://www.cdc.gov/hiv/basics/hiv-transmission/ways-people-get-hiv.html>
- Skilbrei, M.-L. (2019). *Kvalitative metoder: planlegging, gjennomføring og etisk refleksjon*. Fagbokforlaget.
- Smith, H. & Dean, R. T. (2009). Introduction: Practice-led Research, Research-led Practice – Towards the Iterative Cyclic Web. I H. Smith & R. T. Dean (Red.), *Practice-led Research, Research-led Practice in the Creative Arts* (s. 1-35). Edinburgh University Press.
- Sullivan, G. (2009). Making Space: The Purpose and Place of Practice-led Research. I H. Smith & R. T. Dean (Red.), *Practice-led Research, Research-led Practice in the Creative Arts* (s. 41-62). Edinburgh University Press.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder* (Bd. 5). Fagbokforlaget.
- Thomson, K. (2021). An analysis of LGBTQ+ representation in television and film. *Bridges: An Undergraduate Journal of Contemporary Connections*, 5(1), 7.
- Thurén, T. (2020). *Vitenskapsteori for nybegynnere* (2. utg.). Gyldendal akademisk.
- Wells, K. (2011). An Introduction to Narrative Inquiry. I K. Wells (Red.), *Narrative Inquiry* (s. 3-14). Oxford University Press.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195385793.003.0001>
- Will, C. & Cutforth, L., , (Programleder). (2022, 27.11). 189: The Science og HIV & The AIDS Epidemic [Audiopodkast-episode]. I *Sci Guys*.
<https://www.youtube.com/watch?v=bHbDIMlIDig>
- Wilson, M. (2022). *ARTS FOR HEALTH STORYTELLING*. emerald publishing.

VEDLEGG 1: Godkjenning fra SIKT

16.04.2023, 21:30

Meldeskjema for behandling av personopplysninger



[Meldeskjema](#) / [En masteroppgave om skeiv identitet](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer

601023

Vurderingstype

Standard

Prosjekttittel

En masteroppgave om skeiv identitet

Behandlingsansvarlig institusjon

OsloMet – storbyuniversitetet / Fakultet for teknologi, kunst og design / Institutt for estetiske fag

Prosjektansvarlig

Mimesis Heidi Dahlsveen

Student

Leone Hjermundrud Svanes

Prosjektperiode

25.08.2022 - 01.06.2024

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Særlige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Uttrykkelig samtykke (Personvernforordningen art. 9 nr. 2 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 01.06.2024.

[Meldeskjema](#) 

Kommentar

OM VURDERINGEN

Personverntjenester har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

Personverntjenester har nå vurdert den planlagte behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at behandlingen er lovlig, hvis den gjennomføres slik den er beskrevet i meldeskjemaet med dialog og vedlegg.

VIKTIG INFORMASJON TIL DEG

Du må lagre, sende og sikre dataene i tråd med retningslinjene til din institusjon. Dette betyr at du må bruke leverandører for spørreskjema, skylagring, videosamtale o.l. som institusjonen din har avtale med. Vi gir generelle råd rundt dette, men det er institusjonens egne retningslinjer for informasjonssikkerhet som gjelder.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige personopplysninger og særlige kategorier av personopplysninger om helse og seksuelle forhold/orientering frem til 01.06.2024.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

For alminnelige personopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art.

6 nr. 1 a.

Behandlingen av særlige kategorier av personopplysninger er basert på uttrykkelig samtykke fra den registrerte, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a og art. 9 nr. 2 a.

<https://meldeskjema.sikt.no/62668126-eda7-4fdf-983a-6bf1fe4fd688/vurdering>

16.04.2023, 21:30

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

PERSONVERNPRINSIPPER

Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen:

- om lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker tilbehandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikkeviderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet medprosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet.

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Vi vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art.

13.

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20).

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleverandør, skylagring, videosamtale o.l.) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må prosjektansvarlig følge interne retningslinjer/rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet.

Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilken type endringer det er nødvendig å melde:

<https://www.nsd.no/personverntjenester/fulle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema> Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare

om behandlingen av personopplysningene er

avsluttet. Kontaktperson: Gry Henriksen Lykke til

med prosjektet!

<https://meldeskjema.sikt.no/62668126-eda7-4fdf-983a-6bf1fe4fd688/vurdering>

VEDLEGG 2: Samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet

«En masteroppgave om skeiv identitet»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å belyse holdningsendringer knyttet til det å være skeiv. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette prosjektet går ut på å vise frem ulike menneskers personlige opplevelser med å være skeiv. Jeg skal ta utgangspunkt i andres personlige fortellinger om hvordan det har vært for dem å finne ut av de var skeive, forelese seg for første gang og være skeiv i Norge.

Problemstillingen til prosjektet er da «På hvilken måte kan en fortellerforestilling være med på å belyse holdningsendringer til det å være skeiv i Norge». Dette er en del av masterarbeidet mitt i Estetiske fag på OsloMet fagretning drama- og teaterkommunikasjon.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

OsloMet er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du har enten blitt spurt av meg direkte eller tatt kontakt med meg via mail. Dette er for at du selv identifiserer deg som skeiv og har et ønske om å bidra som informant i dette forskningsprosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Om du er velger å være en del av prosjektet innebærer det at vi har et intervju hvor du snakker om hvordan det har vært for deg å vokse opp som skeiv i Norge. Dette intervjuet vil bli tatt opp for så å bli transkribert. Intervjuet vil vare i ca 30 min til 60 min.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det kommer bare til å være meg (Leone H. Svanes) som har tilgang til opplysningene som blir gitt. Dette via privatmappe på pc-en og underskrevet dokumenter i låst skuff.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes 01.06.2024. Etter prosjektslutt vil datamaterialet med dine personopplysninger anonymiseres via transkribering og sletting av lydopptak. Transkriberingene kommer ikke til å bli slettet for mulig bruk til senere forskning.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra OsloMet har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene

å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende

å få slettet personopplysninger om deg

å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

OsloMet ved veileder og student.

Vårt personvernombud: Ingrid S. Jacobsen, e-post: personvernombud@oslomet.no

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet [sett inn tittel], og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

VEDLEGG 3: Intervjuguide

1. Hvordan forstod du at du var skeiv?
2. Hvordan tok du det?
3. Hvordan var det for deg å vokse opp som skeiv?
4. Hvordan var det for deg da du ble forelsket for første gang?
5. Har noe vært enklere eller vanskeligere etter du forstod du var skeiv?
6. Hvordan har du det i dag?

VEDLEGG 4: Manus

Anslag

Jeg forstår det ikke.

I sommeren 2015, da jeg var 15 år, var jeg på sommerleir i Lillestrøm. På denne sommerleiren hadde vi en del fritid, noe jeg gjerne hadde lyst til å bruke.

Det var sommer, sol, og i Oslo var det pride feiring, så jeg hadde bestemt meg for at dit ville jeg gå for å gå i pridetoget.

Jeg gjorde meg klar med å ta på meg noen gode sko, dongrishorts, hvit tskjorte og en rød jakke. Jeg spurte om noen av vennene hadde lyst til å bli med, men alle takket nei, og da bestemte jeg meg for å dra alene.

Jeg gikk bort mot toget, satte meg ned på perrongen og venta på toget. Etter litt kom det en gruppe med mennesker, kanskje 10-12 stykker som hadde på seg alle mulige farge, både på klærne og som sminke mens de viftet med regnbueflaggene dems.

Jeg tenkte de er jo som meg, det burde de se for jeg hadde jo kort hår da burde de skjønne det, og jeg antok at de skulle samme sted som meg.

Toget kom og vi gikk alle inn på samme vogn, jeg satte meg litt bak dem for jeg tenkte det kunne være lurt å følge etter dem når vi kom til Oslo så jeg ikke gikk meg vill.

Toget kjører og jeg får øyekontakt med en dame med briller, blondt hår ned til skuldrene og snus i underleppa som minna meg litt om tante. Da kom jeg på at tante bor jo her i nærheten, hva skjer om jeg møter henne i Oslo. Hva skal jeg si da? *Ta bedre tid*

En eldre mann hosta ved siden av meg, og han så litt ut som bestefar, bestefar bor jo også i nærheten, hva kan jeg si til han da? *Ta bedre tid*

Jaja, er hvertfall ikke mamma som er i nærheten.

MAMMA!

Hva skjer om de filmer toget, og filmer meg, og så ser mamma meg på tv, når hun vet jeg skal være i lillestrøm, hvordan kan jeg forklare det. Og så i pridetoget!!!!

«Neste stasjon er Oslo»

Jeg går av toget, og følger etter de nye vennene mine. Stopper litt, og går tilbake til toget mot Lillestrøm. *Frosset hele forestillingen. Frampek.*

Del 1

Når jeg ser tilbake på det, burde jeg forstått at jeg var skeiv lenge før jeg gjorde det. For eksempel, da jeg var 5 år var jeg dødsforeslket i Kim Possible. Jeg syntes det var så kult hvordan hun slåss mot skurker som en agent, og alltid vant, også var hun så pen med det oranje håret hennes, de grønne buksene, og svarte toppen. Også var hun cheerleader. Jeg var faktisk bestevennen hennes, hun hang med meg når enn jeg ville, vi gikk på spionoppdrag sammen utforbi mormor sin leilighet, vi var altså ordentlige bestevenner, men sånn som skjer med bestevenner så vokser man av og til fra hverandre.

Så hun ble bytta ut da jeg var 8 med Selena Gomez, og da spesifikt rollen hun hadde som Alex Russo. Hun var ikke redd for å si det hun mente, hun var morsom, hadde fint smil som det oste selvsikkerhet av. Ikke rart jeg var solgt.

Også er det Emma Watson som jeg ble like forelsket i da jeg var 12, og hvem ble ikke det? Hun spilte jo Hermine som var så snill og smart, altså hvem kunne jo ikke det. Smartese heksen på sin alder som også bare var god rett igjennom.

Nei så ja når jeg ser tilbake på det, så burde jeg forstått det leeeeeeeeeenge før jeg gjorde det.

Del 2

Men det forstod jeg ikke før ungdomsskolen.

Jeg hadde begynt i ny klasse, der jeg fikk meg en vennegjeng. Jeg var trygge på dem, de var trygge på meg og vi var trygge på hverandre.

Vi gjorde det vennegjenger gjør, og det er å henge sammen i blant annet friminuttene.

En dag i ett av disse friminuttene så sa en av vennene mine at de hadde noe viktig å fortelle oss, og det var at de var bifilie.

Jeg tenkte hæ? Er det noe man kan være

Og før den tanken var ferdig tenkt så sa en plutselig en annen at de også var bifile

Herregud to på en gang? Er det mulig.

Etter denne dagen gikk jeg hjem og tenkte, og tenkte i noen dager, i noen uker, også plutselig en måned, og forsto ikke helt hvorfor jeg ikke klarte å slutte å tenke på det. Samtidig så kom flere og flere ut i vennegjengen.

Og nå er alle homo, eller bifil eller lesbisk, men hva er jeg? Det er nå bitene falt litt på plass.

Jeg forsto jeg og var skeiv, men er det plass til meg nå, er det flere togbilletter på homotoget, eller er det for sent, blir det teit om jeg og sier det. Tenk hvis det ikke er plass til meg, har jeg ikke lov til å være lesbisk.

Og etter en lang diskusjon med katten min fant vi ut av sammen at jeg skulle si til vennegjengen min at jeg og var skeiv før det ble for sent, helst før første time.

Dagen kom, og jeg ser Elisabet i gangen, og innstinktet tar over. Jeg blir som en løve på savnannen som ser en antiloppe, gjør meg kalr, og spurte mot Elisabet

ELISABET JEG ER LESBISK

Hun svarer hæ hva sa du?

Og nei tenk hvis det ikke var nok billetter til meg allikevel.

Å eh jeg er lesbisk sa jeg.

Å ja, men det visste jeg.

Hæ? Hvorfor sa hun ikke til meg. Nå har jeg tenkt mer enn jeg har gjort hele mitt liv også sier hun at hun visste det? Hva var vitsen med det? Vi snakker hver dag om alt og ingenting og det at hun visste det har aldri komt opp.

Hun tok det jo fint og jeg sa det til flere

Og for hver person jeg sa det til ble jeg mer og mer trygg på meg selv.

Jeg vil og si jeg var veldig heldig, med de folkene rundt meg, for jeg er oppvokst i Egersund, og der er det ett ganske konservativt miljø, og hvor i det å være homo var det største skjellsordet i skolegården, hadde forstått at det var galt å være skeiv, før jeg forstod jeg var skeiv selv. Det var kanskje det som gjorde at jeg venta så «lenge» (en måned) før jeg sa noe til vennene mine, selv om jeg visste godt at det var trygt, med de.

Og nå var jeg akkurat som Kim Possible som alltid vant over hva enn verden kastet mot henne. Eller selena gomez som greit i hva andre mente, eller emma watson som turte å si akkurat hva hun mente.

Jeg begynte å tenke på å si noe til mamma, nå var jeg så trygg på at dette kom til å gå fint.

Jeg tenkte på dette mens jeg gikk mot gymmen, og så hører jeg noen ropet navnet mitt

«Leone!!» jeg snur meg og ser Sara

Sara er ikke noen kjente godt, men visste hvem var via fellesvenner

Hva vil hun meg, vi har aldri snakka sammen?

Jeg stoppet før å høre på hva hun ville med meg.

Leone, er du lesba?

Voiceover

Nei når jeg egentlig fant ut av at jeg var skeiv..

Det var nok på slutten av vidergående

Jeg var kanskje litt tregere ute enn andre med å finne ut av det

Og når jeg fant ut av det så var det ikke noe problem å side til forelsrene mine, jeg visste liksom de ville ta det fint

Samtidig gikk jeg frem og tilbake i en til to uker med

Nå skal jeg gjøre det, nå skal jeg si det, nå (begge)

Og så skjedde det samme kveld etter kveld hvor det ikke ble sagt noe

Til det til slutt sprakk og det kom ut.

Litt etter det skulle jeg begynne på folkehøyskole

Og der bodde jeg på rom med ei veldig søt jente, som jeg begynte å få følelser for veldig fort, som utvilket seg til en foreskelse.

Og det å ikke bare bo med personen du er forelsket i, men bo på samme rom med den du er forelsket i, det var tungt

Det tok bare tre uker før jeg fortalte det til henne at jeg var forelsket i henne, og jeg var redd for å bli forelsket i ei hetero jente.

Leone

Men hun var ikke hetero

VO

Nei, men hun var inne i skapet. Og jeg visste ikke da, og vet fortsatt ikke om det var bedre enn om hun skulle være hetero. For om hun hadde vært heterofil, så kunne jeg snakket om det med noen, nå, måtte jeg sitte inne med disse følelsene hele tiden, mens jeg sov vedsiden av hun jeg var dødsforelsket i. og jeg visste hun likte meg litt tilbake, men hun var så mye mer forsiktig.

Jeg kunne ikke snakke med de rundt meg om at jeg likte henne, for hun var jo ikke åpen om å like jenter selv.

Juleferien kom og fikk litt avstand, og fant ut at dette kunne jeg ikke fortsette med, så når jeg kom tilbake på folkehøyskole hadde jeg jo kjærlighetssorg, mens jeg sov på rom med personen jeg hadde kjærlighetssorg om. Og jeg kunne ikke snakke med noen om det.

Jeg prøvde å glemme henne med å flørte med alt som kunne virke skeivt på folkehøyskole, og det hjalp, men jeg falt for ei annen

Som også var inne i skapet

Nå var jeg forelsket i ei i skapet, og hadde kjærlighetssorg for en annen inne i skapet

Jeg måtte snakke med noen om det

Leone

Hvem snakket du med?

VO

Først var det internatleder, og så var det resten av internatet mitt. Få ble til flere, og så hadde jeg sagt det til hele internatet. Så alle visste at de to som var i skapet var skeive, men de hadde ikke komt ut selv.

Det gjør vondt nå.

Jeg begynte på videregående i Sandnes i 2015, og dette ble fort mitt fristed. Vågen vgs i Sandnes var kjent for at enten var du skeiv, eller så var du kristen, og jeg visste hvilken gjeng jeg tilhørte. Det å ta det toget fra Egersund til Sandnes hver morgen var utrolig herlig. Sandnes var så langt vekke, en større by og jeg var ikke redd for at så mange jeg kjente skulle se meg, eller høre meg snakke om min identitet.

På denne tiden kompenserte jeg skikkelig for å være skeivest mulig. Jeg hadde klipt håret mitt kort så alle skulle se at jeg var skeiv, men ikke mamma selvfølgelig, selv om det var hun som klippet meg. Jeg gikk konsekvent med skjorter, og prøvde å virke så maskulin som mulig.

Men denne masken jeg tok på hver gang jeg skulle ta toget tilbake til Egersund ble tyngre og tyngre, før jeg klarte å si det til familien i begynnelsen av 2016

«men det visste vi jo»

Jeg hadde sagt det i en biltur og glemte det etter det, for det var for skummelt å tro at jeg hadde sagt selv.

Voice over

Jeg burde forstått jeg var skeiv før jeg gjorde, alle tegna var der, jeg bare så ikke etter dem

Første gang jeg kanskje skjønnte det var noe konkret var da jeg så på porno, og tenkte hva om... jeg så på porno, men med bare menn? Og jeg prøvde det, og følte på en veldig skam etter det. Det var noe jeg ikke skulle se på.

Samtidig hadde han følt på ett veldig press på å være hetero. Han var sammen med sin bestevenninne på denne tiden. Som han trodde var en ordentlig forelskelse, så det å si det til henne gruet han seg til.

Voiceover

Jeg gikk frem og tilbake i flere dager om når jeg skulle si noe til henne og hvordan jeg kunne si det til henne. Og når jeg til slutt sa noe til henne, så sa hun til meg at hun var lesbisk.

Så da var jeg ikke så alene som jeg først trodde.

Vi snakka en del om dette sammen og hun oppmuntra meg til å si det til familien

Leone

Du skal jo komme ut en dag, så hvorfor ikke nå

Voiceover

Så jeg skrev det ned på en post-it note en dag før skolen, ga den til mamma og sprang ut døra (meldingslyd)

Jeg fikk en melding bare korttid etter.

Leone

«ok, dette skal vi snakke mer om når du kommer hjem»

Voiceover

Hun tok det fint, litt forvirra i starte og trengte en tilveningsperiode, men det gikk overaskende bra

Stefaren min derimot

Han lata som en stund at han var grei med det, men kjefta ganske mye da han fant ut at jeg hadde sett på «homo»porno under hans tak. Det ville han ikke ha noe med å gjøre. Og så var han plutselig kul om det igjen, noe jeg så rett igjennom

Leone

På hvilken måte så du gjennom det på?

Voiceover

Nei det er jo ett eksempel med at jeg hadde fått min første kjæreste. Også hadde han på besøk hos familien. Så fikk vi beskjed om at vi ikke fikk sove i samme seng

Så da sov vi ikke hos mamma

Vi kom på middager og sånn, og på en dag vi grillet så spurte da stefaren min igjen om jeg ville sove hos dem

«nei for vi får ikke lov til å sove i samme seng»

Leone

«jo men jeg vil bare ikke ha noe tull»

VO

«mener du sex, for det skjer ikke»

Da ble han litt satt ut og han visste at uansett hva han sa nå så var det bare han som tapte på det.

Vi sov fortsatt ikke over hjemme.

Leone

I 2017 møtte jeg min første kjæreste. Jeg møtte henne på en takfest i Stavanger. Dette var rett etter jeg hadde blitt 18 selv, og da første gang jeg drakk alkohol hvis mamma spør. I løpet av kvelden begynte vi å snakke sammen, vi så på stjernene diskuterte om karlsvogna var karlsvognen eller om det var lillebjørn. Jeg hadde rett. Også kyssa vi.

Etter det sprang jeg ned på toalettet for å spy.

Dette var jo som sagt **førstegang jeg drakk alkohol, om** mamma spør.

Men hun ville faktisk møte meg igjen, og på veldig kort tid ble vi kjærester.

Dette var første gang jeg følte på at nå uansett hva slags klær eller hvordan håret mitt ser ut, nå ser folk at jeg er skeiv så lenge jeg holder henne i hånda

Vi fikk blick i ny og ne, men der jeg la mest merke til det var på togstasjonen. Hun bodde i Stavanger og jeg i Sandnes på dette tidspunktet så vi brukte da kollektivt for å møtes. Dette er og egentlig eneste gangen jeg har følt meg glodd på, men jeg sa ingenting.

Jeg har alltid slitt med å stå opp for meg selv, kanskje det er derfor jeg ble litt betatt av Kim Possible, Selena Gomez og Emma Watson som var litt mer det jeg ønska å være.

VO

Jeg har alltid visst jeg var annerledes.

Det var to menn i byen min, og jeg visste de var sånn som meg. Ikke at jeg visste hva jeg var, eller hva «vi» var, men jeg visste at vi var like.

Jeg tror og mamma så det som var annerledes, og forsødt hva de det var, men valgte å ignorere det.

Jeg begynte å få seksuelle tanker i 13.14 års alderen, og så på da-tidens pornoblader, men det var alltid mennene som fikk min oppmerksomhet og jeg forstod det var galt, og ba til gud om at dette skulle jeg slutte med. Jeg ville ikke ha disse tankene

Leone

Ikke at det hjalp?

VO

Nei, men jeg håpte.

Første gang jeg utforsket disse følelsene var jeg 16. på ungdomssklubb. Da spinnte en av de eldre på skolen min på denne klubben og ba meg komme opp å spinne plater

Da begynte han og ta på meg, og det var så forløsende, det var så riktig og spennende.

Etter klubben stengte, gikk vi hjem til han og hadde sex. Og det var så fantsitisk. Jeg fikk endelig definert for meg selv hva jeg var. Han gjorde at alle brikkene falt på plass.

Året etter, i 1973, begynte jeg på folkehøyskole. Og der møtte jeg en annen homofil gutt, som var ute av skapet, det gjorde at jeg turte å si høyt på folkehøyskolen at jeg var homofil jeg og.

Og der var det veldig åpent og progresivt miljø, jeg fikk møte flere av vennene til han andre homofile på folkehøyskolen. Flere av dem homofile, en prest og, og det var så deilig å bli en del av det miljøet, for jeg hadde jo ikke noen andre forbilder.

Sammen med denne gjengen hoppet jeg rett ut av skapet og inn i gatene med homokamp plakater.

dansa med gutter på utesteder i byen min, for å provosere fram at dette er greit.

Etter folkehøyskolen flytta jeg til Oslo, ble samboer med en mann.

Mamma tok ikke dette noe godt, hun var redd for at jeg ville skade meg, hun ville helst jeg skulle holde homofilien inne i familien, men jeg trosset henne. Jeg tror egentlig ikke at hun

hadde noe i veien med homofilien, men var mer redd for at jeg ikke skulle være lykkelig, for hun klarte ikke se for seg noen leve for meg, som lykkelig. Det slet farmoren min og med.

Jeg hadde ett veldig godt forhold til farmoren min, og en dag jeg kom til henne for å drikke kaffe og røyke siggaretter inne så sa hun til meg

Leone

Du barnebarnet mitt. Nabokjerringen sa til meg at hun hadde sett deg holde hender i oslo med en annen gutt, er dette sant?

VO

Ja det er det, er det greit

Leone

Ja det er det, så lenge du er lykkelig, men jeg kan ikke forstå det. Men jeg elsker deg, det er deg jeg elsker mest av alle, men jeg forstår det ikke

VO

Det samme sa faren min

Han var glad i meg, men forstod det ikke.

Egentlig så hata jeg å bo i Oslo på 70-tallet.

Jeg visste det var så mye mer, det var få utestedet, få restauranter, hadde en radio kanal og nrk som tv-kanal, vi møtte søke om å få tv2. det var så dystert. Jeg trengte mer i denne verden.

Her i norge var jeg bare homo. Ble slått ned i gata som homo, ble slengt kommentarer etter som homo, men jeg var jo mye mer.

Og i 78 kom jeg inn på skole i London, og der begynte jenter å legge an på meg på byen. I england var jeg bare en vakker gutt, det jeg leta etter som jeg ikke fant i Oslo.

Og etter det, på begynnelsen av 80-tallet, flytta jeg til USA. Og fikk jobb med en gang som designer. Samtidig som det begynte å komme avisoverskfter om at i New York og san francisco at unge homofile menn begynte å dø av uante grunner. Og for å være ærlig husker jeg ikke om det gikk inn på meg på den tiden.

Man hadde jo ikke peiling på hvordan man kunne beskytte seg mot dette, det tok ganske lang tid før en forstod at det var seksuelt overførbart, men jeg husker en gang da jeg sto på kjøkkenet i New York, sammen med noen av de jeg bodde med. Han ene litt som meg, lang og tynn, og han andre litt større litt bodybuildete, veldig lekker fyr med masse muskler.

Og vi snakket om sykdommen og disse avisoverskriftene, og så sier han ene, bodybuilderen Leone

Jeg er glad sykdommen ikke kan ramme meg

VO

Vi to andre forstod ikke helt hva han mente

Leone

Nei sykdommen rammer jo bare de tynne og svake homofile

VO

De nederste på homo-rangstigen

Han snakker om meg.

Og ett år etter, den høsten ble jeg kjempesyk

Hadde ett sår på benet som ikke ville gro, hadde enorme magesmerter. Konstant diare, alt som var begynnelsen på denne sykdommen. Jeg ble lagt inn på sykehus, men fort skrevet ut igjen uten noen diagnose for jeg var «frisk nok».

Jeg gikk i fornektelse på at dette ikke var ekte, dette skjedde ikke meg.

Og folk rundt meg begynte å bli syke og dø av aids, jeg var fortsatt i min egen fornektelses boble, og var uforsiktig med kondom, brukte det egentlig ikke i det hele tatt, for man visste fortsatt ikke at det var seksuelt overførbart. Og da det kom forstod jeg og min daværende kjæreste at det var for sent, vi hadde smittet hverandre uansett.

Jeg gikk inn og ut av sykehuset for behandling da vi forstod vi begge hadde fått HIV-viruset. Og fikk endelig en diagnose på det. Fikk behandling på forsikrings pengene, men ikke medisin, for det fantes ikke enda.

Etter hvert begynte jeg å savne norge litt. I 91 reiste jeg tilbake til Norge for julen, og det Norge jeg kom tilbake til var ikke det jeg hadde rømt fra.

Det var et mangfold av mennesker fra hele verden i Oslo. Det var flere radiokanaler, og tv-kanaler, nå fantes til og med Oslo City. Flere restauranter, mer religion, mer farger, før fantes det jo ingenting.

Her kan jeg jo bo.

Jeg begynte prosessen med å avvikle jobben min, sende søknader for å kunne flytte tilbake-. Og det klare jeg etter noen år, og noen år etter kom det hiv-medisiner på markedet, og for meg kom de medisinene på akkurat riktig tidspunkt.

Immunforsvaret mitt var helt nede på det verste på det tidspunktet, og uten de medisinene hadde jeg dødd.

Men nå er jeg jo frisk, bor med mannen min, har barn, barnebarn og oldebarn.

Og kommer ikke til å smitte noen med hiv, og kommer ikke til å dø av aids.

Leone

Jeg var på studietur i london i 2018, mitt siste år på videregående og med hele klassen min.

Vi skulle se en teaterforestilling på the vault.

Vi gikk inn under bakken, nesten som en t-banestasjon, litt bomberommete og lette etter hvor de skulle spille en versjon av peter pan og wendy i eventyrland eller noe sånn.

Dette var en forestilling som var veldig ineragerende med publikum, man fulgte etter skuespillerne litt sånn en ville selv. På ett tidspunkt kom jeg på gruppe med en av lærerene mine og noen i klassen min, pluss en hel del fremmedefolk.

Peter pan hadde fridd til wendy og noen av guttene i gjengen hans spurte først læreren min om hun var gift

Ja det var hun

Og så hva kjærlighet er.

Kjærlighet er når du elsker noen like høyt som deg selv. Du klarer kanskje ikke helt forstå hvorfor, eller hva, emn du føler på at dette mennesket betyr noe for deg,

Etter hennes forklaring, snur en av skuespillerne seg mot meg, en litt stille sjenert jente, og spør meg om hva det å gifte seg er.

Jeg ble satt ut. Jeg var ikke klar for at de skulle spørre meg om noe men jeg prøver

Well uhm, marriage is when you love a person, wait, yes when you.....

VO

marriage is when a man and a woman loves eachother enough to be with eachother for the rest of their lives.

Leone

Noen avbrøyt meg, sikkert ikke første gangen de hadde avbrytt meg, men det var første gangen jeg sa i mot.

Nei, giftemål er når en person elsker en annen person så mye at man vet man vil være med hverandre for resten av livet, en trenger ikke være en mann og en kvinne for det.

Hvorfor jeg plutselig turte å si noe der og da, i ett annet land foran mange fremmede, det har jeg tenkt mye på, mange dager. Og tenker på nå fortsatt. Jeg vet ikke, men for meg nå fortsatt er det stolteste jeg noen gang har vært av meg selv.

I sommeren 2016, da jeg var 16 år var jeg på nytt på denne sommerleiren i Lillestrøm. Dette året var det litt samme greia som året før. Mye egentid, i nærheten av Oslo, på sommeren, med fint vær.

Jeg tok på meg en dongerishorts, en svart t-skjorte og en rød jakke. Hadde tatt med meg mobil, lommebok og full vannflaske.

Jeg tok turen mot stasjonen i lillestrøm, satte meg ned på perongen og venta på toget. Som året før kom det en gjeng som hadde pynta seg opp med klær i alle mulige farger, sminke med så mye glitter at jeg tror de fortsatt har glitter i leiligheten sin, og regnbue flagg.

Toget kom

Jeg gikk på

Toget var framme

Jeg gikk av.

Jeg kunne møte på tante, eller bestefar, eller onkel for den sagsskyld.

Nå var ikke farlig, de visste det, og jeg skulle gå i paraden.

Figurer

Figur 1: Hentet fra VG 25. juni 2022 <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/472qRR/to-drept-etter-skyting-i-oslo-etterforskes-som-terror> E. M. Breivik, A. Tørmoen, A. B. Foss, J. Friberg, I. Bergo, A. A. T. Brekke, et al.

Figur 2: perspektiv, T. i. Teater i perspektiv 2. Hentet 03.03 fra <https://teateriperspektiv2.blog/wp-content/uploads/2016/01/aristotelisk-dramaturgi.pdf>

Figur 3: Thomas, N. (1981). *Outbreak of Pneumonia Among Gay Males Studied*. Los Angeles Times.

<https://www.newspapers.com/clip/20691026/the-los-angeles-times/>